

Mikko Pulli & Mikko Sorvisto

**KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULUN
OPISKELIJOIDEN YRITTÄJYYSAIKOMUKSET JA
-ASENTEET 2009–2011**

Entre Intentio -tutkimustulosten analysointia

**Opinnäytetyö
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma
Huhtikuu 2013**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Kokkola-Pietarsaaren yksikkö	Aika Huhtikuu 2013	Tekijä/tekijät Mikko Pulli Mikko Sorvisto
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma, Kokkola		
Työn nimi KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOIDEN YRITTÄJYYSAIKOMUKSET JA -ASENTEET 2009–2011 Entre Intentio -tutkimustulosten analysointia		
Työn ohjaaja Marko Ovaskainen		Sivumäärä 61
Työn tarkastaja Jorma Saloniemmi		
<p>Tämän opinnäytetyön aiheena oli Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden yrittäjyysaikomukset ja -asenteet, joita selvitettiin Entre Intentio -kyselytutkimuksesta saatujen vastausten pohjalta. Tutkimustuloksia oli kerätty vuosien 2009–2011 välisenä aikana.</p> <p>Opinnäytetyötutkimuksessa selvitettiin opiskelijoiden yrittäjyysaikomuksia, lähipiirin tukea, kyvykkyyssuskomuksia, asenteita yrittäjyysuraa kohtaan, sekä kykyä toimia yrittäjänä. Tuloksia analysoitiin SPSS-ohjelmaa sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun tarjoamaa PowerPoint-materiaalia apuna käyttäen.</p> <p>Teoreettisessa osiossa käsiteltiin yrittäjyyttä, yrittäjäksi ryhtymistä sekä yrittäjyyskasvatusta ja kuinka sen tulisi näyttäytyä Suomen eri koulutusasteilla. Osioista käy myös ilmi mitä esteitä ja motiiveja yrittäjyyteen voi sisältyä sekä millaisia haasteita ja edellytyksiä yrittäjyyskasvatukseen liitetään.</p> <p>Tutkimus osoitti Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden yrittäjyysaikomusten ja -asenteiden olevan hieman valtakunnallisia keskiarvoja alhaisempia. Lisäksi opiskelijoiden yrittäjyysaikomusten havaittiin laskevan opintojen edetessä. Positiivisina havaintoina tutkimuksessa huomattiin opiskelijoiden vahva usko omaan osaamiseen sekä kykyihin toimia yrittäjänä.</p>		

Asiasanat

yrittäjyys, yrittäjyysaikomukset, yrittäjyyskasvatus, yrittäjäksi ryhtyminen, tutkimus

ABSTRACT

Department Kokkola-Pietarsaari Unit	Date April 2013	Authors Mikko Pulli Mikko Sorvisto
Degree programme Business Administration		
Name of thesis STUDENTS' ENTREPRENEUR INTENTIONS AT CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES 2009–2011		
Instructor Marko Ovaskainen	Pages 61	
Supervisor Jorma Saloniemi		
<p>The topic of this thesis was to analyse Central Ostrobothnia University of Applied Sciences students' entrepreneur intentions. The research was based on the results of Entre Intentio reports from 2009–2011.</p> <p>The goal was to view and analyse how students' intentions and attitudes towards entrepreneurship and their capabilities to work as an entrepreneur have developed and changed during studies. The results were analysed using SPSS program and PowerPoint material provided by Seinäjoki University of Applied Sciences.</p> <p>The theoretical part dealt with entrepreneurship and how to become an entrepreneur, as well as entrepreneurship education in general and in the Finnish educational system. This part also mirrored the obstacles and motives concerning entrepreneurship, and what kinds of challenges and requirements there are in entrepreneurship education.</p> <p>The research pointed out that in general students' entrepreneurial intentions and attitudes were somewhat below national averages at Central Ostrobothnia University of Applied Sciences. It also showed that those intentions decreased during the studies. Still, positive remarks were found when analysing the results which addressed students' self-belief and capability to start their own business and work as an entrepreneur.</p>		

Key words

becoming an entrepreneur, entrepreneur intentions, entrepreneurship, entrepreneurship education, research

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 YRITTÄJYYS JA YRITTÄJÄKSI RYHTYMINEN	2
2.1 Yrittäjyydestä yleisesti	2
2.1.1 Sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys	3
2.1.2 Yrittäjyyden merkitys	5
2.1.3 Suomalaisten suhtautuminen yrittäjyyteen	6
2.2 Yrittäjäksi ryhtyminen	7
2.2.1 Yrittäjyyden syyt, motiivit ja kannusteet	8
2.2.2 Yrittäjyyden esteet	10
3 YRITTÄJYYSKASVATUS	12
3.1 Yrittäjyyskasvatuksesta yleisesti	12
3.2 Yrittäjyyskasvatus eri koulutusasteilla	15
3.2.1 Ensimmäisen ja toisen asteen koulujen yrittäjyyskasvatus	17
3.2.2 Yrittäjyyskasvatus ammattikorkeakouluissa	19
3.2.3 Yrittäjyyskasvatuksen edellytykset ja haasteet	21
4 ENTRE INTENTIO –KYSELYTUTKIMUS	23
4.1 Entre Intentio -kyselytutkimuksen toteutus	24
4.2 Entre Intentio -kyselytutkimuksen tavoitteet	25
4.3 Entre Intentio -kyselytutkimuksen osiot	26
5 OPINNÄYTETYÖTUTKIMUS JA TULOSTEN ANALYSOINTI	28
5.1 Opinnäytetyötutkimuksen kuvaus	28
5.2 Taustatietoa KPAMK:n opiskelijoista	29
5.3 Yrittäjyysaikomukset	32
5.4 Subjektiiivinen normi	37
5.5 Kyvykkyyssuositukset	42
5.6 Asenteet yrittäjyysuraa kohtaan	45
5.7 Yrittäjyyskyvyt	51
6 YHTEENVETO JA POHDINTA	55
LÄHTEET	59
KUVIOT	
KUVIO 1. Yrittäjyyden päätösprosessi	7
KUVIO 2. Yrittäjyyden vaikuttimet	10
KUVIO 3. Yrittäjyyskasvatuksen neljä toteutumistasoa	14
KUVIO 4. Koulun yrittäjyyskasvatukseen liittyvä toiminta	15
KUVIO 5. Yrittäjyys ja yrittäjyyden edistäminen prosessina	16
KUVIO 6. Theory of Planned Behavior	24
KUVIO 7. Opiskelijoiden pohjakoulutus	29
KUVIO 8. Yrittäjyysaikomukset KPAMK:ssa koulutusaloittain vuonna 2011	33
KUVIO 9. Yrittäjyysaikomukset KPAMK:ssa vuosikursseittain vuonna 2011	34

KUVIO 10. Yrittäjyysaikomukset (samojen vastaajien vertailu, vuodet 2009 ja 2011)	37
KUVIO 11. Lähiympäristön tuki KPAMK:ssa koulutusaloittain vuonna 2011	39
KUVIO 12. Lähiympäristön tuki (samojen vastaajien vertailu, vuodet 2010 ja 2011)	40
KUVIO 13. Kyvykkyyssuomukset KPAMK:ssa koulutusaloittain vuonna 2011	43
KUVIO 14. Asenteet yrittäjyysuraa kohtaan (KPAMK vrt. valtakunnallinen)	46
KUVIO 15. KPAMK:n opiskelijoiden mielikuvat yrittäjyyden arvostettavuudesta vuonna 2011	47
KUVIO 16. Yrittäjyysasenteet (samojen vastaajien vertailu, vuodet 2009 ja 2011)	50
KUVIO 17. Usko omiin yrittäjyyskykyihin KPAMK:ssa koulutusaloittain vuosina 2010 ja 2011	51

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto 2007–2011	3
TAULUKKO 2. Yrittäjyystausta opiskelijoiden perheen lähipiirissä (KPAMK syksy 2011)	30
TAULUKKO 3. Yrittäjyysopetuksen muodot Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa (KPAMK syksy 2011)	31
TAULUKKO 4. Oman yrityksen perustamisaikomukset valmistumisen jälkeen (KPAMK syksy 2011)	35
TAULUKKO 5. Oman yrityksen perustamisaikomukset jossain vaiheessa työuraa (KPAMK syksy 2011)	36
TAULUKKO 6. Läheisten mielipiteiden vaikutus omiin yrittäjyysaikomuksiin (KPAMK syksy 2011)	40
TAULUKKO 7. Uskomukset läheisimpien perheenjäsenten ajatuksista yrittäjänä toimimista kohtaan (KPAMK syksy 2011)	41
TAULUKKO 8. Yrityksen perustamisen helppous/vaikeus (KPAMK syksy 2011)	44
TAULUKKO 9. Itsestä riippumattomat esteet yrittäjänä toimimiselle (KPAMK syksy 2011)	45
TAULUKKO 10. Opiskelijoiden mielikuvat yrittäjyyden arvostettavuudesta koulutusaloittain (KPAMK syksy 2011)	48
TAULUKKO 11. Opiskelijoiden mielikuvat yrittäjyyden ahdistavuudesta koulutusaloittain (KPAMK syksy 2011)	49
TAULUKKO 12. Opiskelijoiden organisointikyky koulutusaloittain (KPAMK syksy 2011)	52
TAULUKKO 13. Opiskelijoiden kyky tuottaa uusia ideoita koulutusaloittain (KPAMK syksy 2011)	53
TAULUKKO 14. Opiskelijoiden kyky tehdä tärkeitä päätöksiä koulutusaloittain (KPAMK syksy 2011)	54

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun (KPAMK, nykyinen Centria ammattikorkeakoulu) opiskelijoiden yrittäjyysaikomusten ja -asenteiden selvittäminen Entre Intentio -kyselytutkimuksen tulosten pohjalta. Tarkastelun alla olivat tutkimustulokset vuosilta 2009–2011, kiinnittäen eritoten huomiota vuoden 2011 tuloksiin. Opinnäytetyötutkimuksesta selviää Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden yrittäjyysasenteiden kehitys koulutusaloittein, vuosikursseittain, sekä se millaisia ovat KPAMK:n tulokset vertailtaessa valtakunnallisiin keskiarvoihin. Entre Intentio -kyselytutkimus on Seinäjoen ammattikorkeakoulun koordinoima hanke, jossa mitataan ammattikorkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysintentioneja. Tutkimusmateriaalia oli runsaasti, josta tähän opinnäytetyöhön valitsimme meidän mielestämme tärkeimmät vertailtavat kohdat.

Työn tietoperusta eli niin sanottu teoriaosuus rakentuu kahdesta eri luvusta: yrittäjyys ja yrittäjäksi ryhtyminen sekä yrittäjyyskasvatus. Ensimmäisessä näistä käydään läpi sitä, mitä yrittäjyys on, mihin sitä tarvitaan ja mikä saa ihmisen ryhtymään yrittäjäksi, eli mitkä ovat ne syyt ja motiivit yrittäjyyden taustalla. Lisäksi luvussa tarkastellaan suomalaisten suhtautumista yrittäjyyteen ja sitä, millaisia esteitä yrittäjäksi ryhtymiselle voi olla. Teoriaosion toinen luku avaa yrittäjyyskasvatusta käsitteenä, sekä sitä miten se ilmenee ja miten yrittäjyyttä opetetaan suomalaisessa koulujärjestelmässä. Luvusta käy myös ilmi mitä tavoitteita, edellytyksiä ja haasteita yrittäjyyskasvatuksen edistämiseen sisältyy. Erityisesti luvussa keskitytään ammattikorkeakouluissa tapahtuvaan yrittäjyyskasvatukseen.

Tutkimusosuus käsittelee Entre Intentio -tutkimuksen taustoja, toteutustapaa, sisältöä ja tavoitteita. Ensin tässä osiossa pohjustetaan opinnäytetyötutkimusta, minkä jälkeen vertaillaan ja analysoidaan Entre Intentio -tutkimuksen tuloksia, ensisijaisesti Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun näkökulmasta. Tarkastelun kohteena olivat opiskelijoiden yrittäjyysaikomukset, lähipiirin tuki (subjektiivinen normi), kyvykkyyssuomukset, asenteet yrittäjyysuraa kohtaan sekä yrittäjyyskyvyt. Lopuksi opinnäytetyö sisältää yhteenvedon ja pohdintaosuuden.

2 YRITTÄJYYS JA YRITTÄJÄKSI RYHTYMINEN

Tässä luvussa käydään läpi yrittäjyyttä yleisellä tasolla; mitä yrittäjyys on, millaisia eri ilmenemismuotoja sillä on, mitä ovat sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys sekä miten ne eroavat toisistaan, mihin yrittäjyyttä tarvitaan ja millaisia luonteenpiirteitä yrittäjältä edellytetään. Tämä luku selvittää myös syitä, motiiveja ja kannustimia yrittäjyyden taustalla sekä mahdollisia esteitä yrittäjäksi ryhtymiselle ja sitä, mikä merkitys yrittäjyydellä on niin yhteiskunnan, kuluttajan kuin myös itse yrittäjänkin näkökulmasta. Lisäksi luku käsittelee myös suomalaisten yrittäjyysasenteiden sekä yritysten määrän kehittymistä.

2.1 Yrittäjyydestä yleisesti

Yrittäjyys voidaan määritellä yhden ihmisen tai useammasta ihmisestä koostuvan ryhmän osoittamana utteruutena ja luovuutena. Se näyttäytyy taloudellisena sekä muuna toimeliaisuutena ja sillä voidaan parantaa elintasoa luomalla työpaikkoja sekä tuottamalla kulutushyödykkeitä ja palveluita. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin hyvinvointia on mahdollista jalostaa yrittäjyyden avulla. (Koiranen & Peltonen 1995, 10.) Yrittäjyys ilmenee myös muuntautumiskyynä, jossa innovatiivisuus sekä luovuus ovat lähes välttämättömiä, vaikka eivät kuitenkaan ainoita, ehtoja. Lisäksi siihen sisältyy joustavuus, kehitysmuutoskyky sekä kyky uudistua ja uudistaa. (Koiranen 1993, 12.) Yrittäjyys ei ole ainoastaan uusien yritysten perustamista tai yritystoimintaa, vaan se on lisäksi ajattelu- ja toimintatapa, joka voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen yrittäjyyteen (Raatikainen 2004, 14).

Suomalaisten yritysten määrä on kasvanut tällä vuosituohannella keskimääräisesti 6000 yrityksellä per vuosi. Vuosien 2006–2008 välisenä aikana yritysten määrä kasvoi kuitenkin jopa reilulla 10 000 yrityksellä vuodessa. Kyseessä on nopein kasvu sitten 1990-luvun puolenvälin, jolloin Suomi oli kampeamassa itseänsä ylös maata riepotelleesta lamasta. (Suomen Yrittäjät 2011, 4.) Suomessa oli vuonna 2011 Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan 322 232 yritystä. Vuoteen 2010 verrattuna yrityksiä oli noin prosentti enemmän. Yritysten yhteenlaskettu liikevaihto

oli 385,2 miljardia euroa vuonna 2011. Taulukko 1 hahmottaa yritysten määrän ja liikevaihdon vaihtelua vuosien 2007–2011 välisenä aikana. (Tilastokeskus 2012, 1).

TAULUKKO 1. Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto 2007–2011 (mukaihen Tilastokeskus 2012, 1)

Vuosi	Yritysten lukumäärä	Liikevaihto (mrd. euroa)
2007	308 917	374,6
2008	320 952	396,6
2009	320 682	336,2
2010	318 951	358,9
2011	322 232	385,2

Kuten taulukosta 1 voidaan havaita, on yritysten lukumäärän vaihtelu tasoittunut vuodesta 2008 alkaen, verrattaessa vuoteen 2007. Liikevaihdon määrässä on sen sijaan tapahtunut selkeämpiä muutoksia. (Tilastokeskus 2012, 1.)

2.1.1 Sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys

Käsite sisäinen yrittäjyys syntyi 1980-luvulla, jolloin sillä pyrittiin kuvaamaan yrittäjämäistä toimintaa suuressa organisaatiossa. Tänä päivänä sisäinen yrittäjyys on kuitenkin monitahoinen ilmiö, jonka merkitys on laajentunut ja hämärtynt. Sitä voidaan käyttää organisaation uudistumisen välineenä sekä apuna työelämän ja oppimisen uusiin haasteisiin. Vaikka pienten ja suurten yritysten ominaisuudet ovatkin hyvin erilaiset, voidaan sisäistä yrittäjyyttä hyödyntää molemmissa. Lisäksi se voidaan valjastaa niin organisaation kuin yksilönkin hyötykäyttöön. (Heinonen & Vento-Vierikko 2002, 28–29.)

Yksinkertaistettuna sisäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan ihmisen yrittäjämäistä toimintaa ja siihen voidaan laskea kuuluvan seuraavanlaisia ominaisuuksia:

- omatoimisuus
- aktiivisuus
- sopeutumiskyky

- sitoutuminen
- elinikäinen oppiminen
- itseohjautuvuus
- vastuunkantokyky
- rohkeus ja uskallus
- erilaiset taidot ja valmiudet
- päämäärätietoisuus (Luukkainen & Wuorinen 2002, 14.)

Sisäisen yrittäjyyden taustalla on ajatus yrittäjyydestä inhimillisenä, luovana toimintana sekä uudistajana. Se ei edellytä taloudellisen riskin olemassaoloa, vaikkakin riskin ottaminen sinänsä kuuluu vahvasti sisäiseen yrittäjyyteen. (Heinonen & Vento-Vierikko, 34.) Pinchot määritteli vuonna 1978 sisäisen yrittäjän suuressa organisaatiossa työskenteleväksi henkilöksi, joka ottaa vastuun idean muuntamisesta kannattavaksi tuotteeksi innovaation ja riskinoton avulla (Foley 2011). Sisäiset yrittäjät ovat siis ihmisiä, joilta löytyy luovuutta, erilaisia visioita ja kunnianhimoa, mutta jotka ennemmin työskentelevät toisten perustamissa yrityksissä kuin omissaan (Koiranen 1993, 127).

Ulkoisella yrittäjyydellä tarkoitetaan perinteisesti yrityksen perustamista, sen omistamista sekä pyörittämistä. Se on toimiva keino itsensä työllistämiseen, joka antaa valmiudet omaehtoisen työuran luomiseen. (Leskinen 2000, 8.) Ulkoisessa yrittäjyydessä yrittäjä kantaa kokonaisvaltaisen vastuun yrityksensä toiminnasta kaikkine mahdollisuuksineen ja riskeineen. Tämä mahdollistaa yrittäjälle päätöksentekovallan ja synnyttää auktoriteettia. (Koiranen 1993, 62.)

Sisäisen ja ulkoisen yrittäjän toimintatapojen keskeisimmät erot ovat seuraavanlaisia:

- ulkoinen yrittäjä kantaa riskinsä aina itse, kun taas sisäisen yrittäjän riskin kantaa yritys
- yrityksen on mahdollista antaa hallinnollista ja operatiivista tukea sisäiselle yrittäjyydelle, ulkoisen yrittäjän ollessa oman toimintansa varassa
- ulkoiselle yrittäjälle epäonnistuminen saattaa tietää vararikkoa, sen sijaan sisäinen yrittäjä voi yleensä palata työskentelemään osana organisaatiota

(Heinonen & Vento-Vierikko 2002, 34–35.)

Ulkoisen ja sisäisen yrittäjyyden väliltä on löydettävissä mielenkiintoisia eroavuuksia. Siitä huolimatta, että molemmat synnyttävät tuottavuutta ja tuloksen tekemiseen tähtäviä ponnisteluja, sekä kumpikin luottaa vahvasti innovaatioihin, ovat niiden peruslähtökohdat kuitenkin erilaiset. Siinä missä yrittäjä luo oman toimintaympäristönsä, sisäinen yrittäjä työskentelee vakiintuneessa organisaatiossa, joka sisältää niin rakenteisiin kuin toimintatapoihinkin liittyviä rajoituksia. (Heinonen & Vento-Vierikko 2002, 34.)

2.1.2 Yrittäjyyden merkitys

Yrittäjyyden merkitystä voidaan tarkastella kolmesta eri näkökulmasta: yhteiskunnan näkökulmasta, kuluttajan näkökulmasta, sekä yrittäjän näkökulmasta. Yhteiskunnallisesti ajatellen yrittäjyyden merkitys näkyy ensinnäkin siinä, että yritykset luovat työpaikkoja. Julkisen sektorin vähentäessä omia työtehtäviään siirtyy vastuu työllistämisestä aina vain enemmän yrityksille. Toisekseen yritykset sekä yritysten työntekijät maksamat verot muodostavat suurimman osan julkisen sektorin tuloista. Edellä mainittujen asioiden lisäksi yritykset toimivat innovaatioiden synnyttäjinä sekä kehityksen edistäjinä. Yrittäjyyden merkitystä pohdittaessa tärkeimmät seikat kuluttajan kannalta ovat seuraavat: yritykset tuottavat palveluita sekä tuotteita kuluttajille, antavat mahdollisuuden valita ja toteuttaa yksilöllisiä tarpeita, mahdollistavat kuluttajan elämänlaadun parantamisen, sekä antavat kuluttajalle tilaisuuden vaikuttaa kehitykseen omalla ostokäyttäytymisellään. (Sutinen 1998, 3–6.)

Yrittäjän näkökulmasta katsoen yritystoiminnan positiiviset vaikutukset näkyvät siinä, että se antaa yrittäjälle toimeentulon. Siitä voi myös muodostua joillekin elämäntapa. Yrittäminen mahdollistaa omien rajojen kokeilun sekä oman osaamisen täydellisen hyväksikäytön ja sillä voi saada osakseen yhteiskunnallista arvostusta. (Sutinen 1998, 3–6.) Lisäksi yrittäjyydellä ja yritystoiminnalla on huomattava merkitys talouden syklien tasoittamisessa. Esimerkiksi 1990-luvun alussa Suomea koetelleesta lamasta nouseminen oli osaltaan suomalaisen yritystoiminnan ansiota. (Marjamäki, 2010.)

2.1.3 Suomalaisen suhtautuminen yrittäjyyteen

Hyytinen ja Pajarinen ovat tehneet selvityksen, joka on koottu useiden kyselytutkimusten ympärille, liittyen suomalaisten yrittäjyysasenteisiin ja siihen, miten yrittäjyys nähdään uravaihtoehtona. Vuosien 2000–2004 välisenä aikana toteutetun tutkimuksen mukaan vain vajaat 30 prosenttia suomalaisista olisi enemmän yrittäjä kuin työntekijä jonkun toisen yrityksessä. Suomalaiset ovat siis haluttomampia ryhtymään yrittäjiksi kuin esimerkiksi muut pohjoismaalaiset, eurooppalaiset ja yhdysvaltalaiset. 45 prosenttia suomalaisista ei ole koskaan vakavasti harkinnut ryhtymistä yrittäjäksi. Arvo- ja asennetutkimuksen mukaan 73 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että kansalaisten yritteliäisyys ja ahkeruus on Suomen vahvuus pärjätä kansainvälisessä kilpailussa, mutta vain 37 prosenttia sillä kannalla, että yrittäjyysasenteet ja valmiudet toimia yrittäjänä olivat vahvuus. Tutkimuksen perusteella lienee siis selvää, että yrittäjyyteen suhtautuminen yksilötasolla ja uravaihtoehtona on ollut nihkeää. (Hyytinen & Pajarinen 2005, 2–6.)

Työolotutkimuksen mukaan vuosien 1997–2003 välillä asenteet ovat kuitenkin kehittyneet melko paljon positiivisemmiksi. Vuoden 2004 nuorisobarometrin perusteella 25–29-vuotiaista 15 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän ”Suunnittelen vakavissani yrityksen perustamista lähiaikoina” yhteydessä. Innostuneisuus yrittäjyyttä kohtaan on siis suunnilleen samaa tasoa kuin palkansaajien yleensä, kun edellä mainittua lukua verrataan Työolotutkimuksen tuloksiin. Väittämän ”En ryhtyisi yrittäjäksi missään olosuhteissa” kanssa täysin tai jokseenkin eri mieltä on kolme neljästä. Se osoittaa, että nuoret eivät kuitenkaan täysin poissulje yrittäjyyttä uravaihtoehtona. (Hyytinen & Pajarinen 2005, 2–6.)

Sittemmin suomalaisten asenteet yrittäjyyttä kohtaan ovat muuttuneet kuitenkin myönteisimmiksi. Ainakin yrittäjyyden tärkeydestä ja merkityksestä yhteiskunnalle ollaan tätä nykyä hyvin yksimielisiä. (Tonttila 2010, 1.) Lisäksi suhtautuminen mahdollisuuteen toimia itse yrittäjänä on muuttunut positiivisempaan suuntaan, sillä yli 40 prosenttia suomalaisista haluaisi toimia enemmän yrittäjänä kuin tavallisena palkansaajana (Suomen Yrittäjät 2011, 7). Kotimaisessa mediassa on puhuttu myös paljon yrittäjyydestä ja sen merkityksestä. Samoin poliitikot ja virkamiehet ovat kannustaneet suomalaisia yrittäjyyteen. (Hyytinen & Pajarinen 2005,

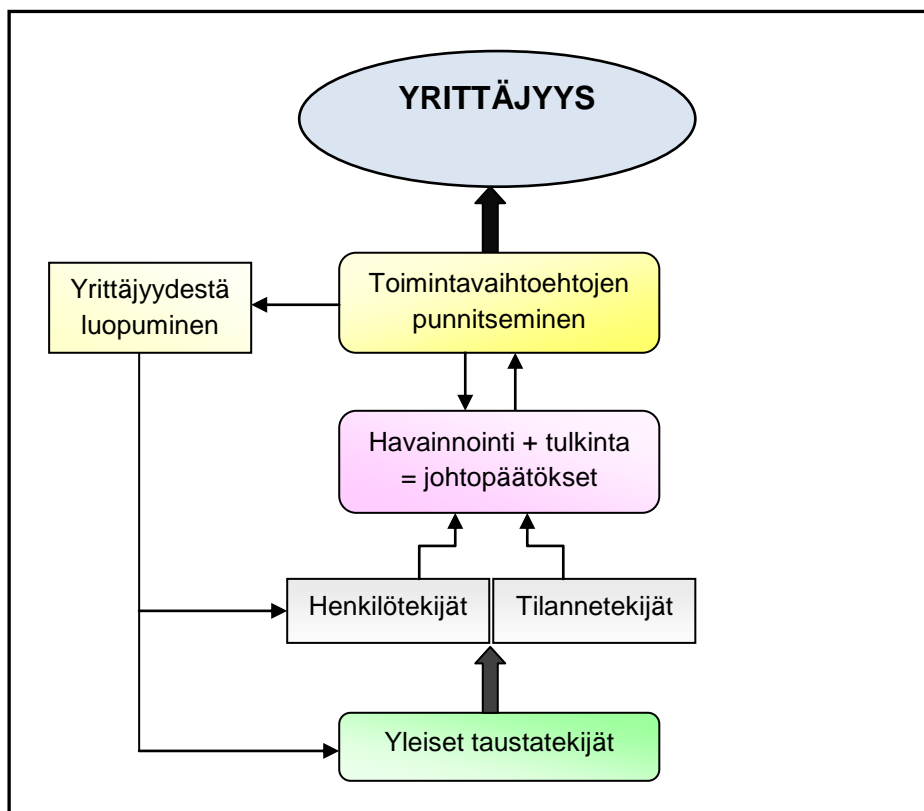
5.) Median antama kuva yrittäjyydestä ei kuitenkaan aina ole ollut kaikkein positiivisin (Hoikkaniemi 2012).

2.2 Yrittäjäksi ryhtyminen

Moni ihminen pohtii elämänsä jossain vaiheessa ryhtymistä yrittäjäksi (Raatikainen 2004, 18). Yrittäjäksi ryhtyminen ei ole kuitenkaan yksinkertainen prosessi, vaan siihen vaikuttavat kolme seuraavaa perustekijää:

- henkilötekijät
- yrittäjän yleiset taustatekijät
- tilannetekijät (Sutinen 1998, 45.)

Ei ole olemassa yksiselitteistä kaavaa sille, mikä tekee toisesta henkilöstä yrittäjän ja toisesta ei (Sutinen 1998, 45). Kuvio 1 kuitenkin havainnollistaa sitä päätösprosessia, jonka yrittäjyyttä harkitseva henkilö käy läpi.

KUVIO 1. Yrittäjyyden päätösprosessi (mukaillen Sutinen 1998, 45.)

Henkilötekijöillä tarkoitetaan sellaisia yksilöllisiä piirteitä, jotka esiintyvät selvästi voimakkaammin yrittäjillä kuin normaalilla väestöllä. Tällaisista piirteistä suurimpia ovat tunne oman elämän hallinnasta sekä korkea suoriutumistarve. Henkilöt, joilla on vahva halu hallita omaa elämäänsä, uskovat pystyvänsä itse vaikuttamaan omiin menestysmahdollisuuksiinsa ja siihen miten elämässä käy. Ihminen, jonka suoriutumistarve on korkea, haluaa saavuttaa työssään hyviä tuloksia, riippumatta siitä, kuinka suuri rahallinen korvaus on kyseessä. Yleisillä taustatekijöillä tarkoitetaan sitä, että yrittäjäksi aikovalla on usein aiempaa kosketuspintaa yritystoimintaan esimerkiksi omien vanhempiensa kautta. Tällaisella henkilöllä on jopa neljä kertaa suurempi todennäköisyys ryhtyä yrittäjäksi kuin keskimääräisen suomalaisperheen lapsella. Kolmas perustekijä on tilannetekijät. Ne voivat olla joko vetäviä tai työntäviä tekijöitä. Yrittäjyyteen vetäviä tekijöitä voivat olla muun muassa henkinen ja rahallinen tuki, kuten koulutuspalvelut ja starttiraha. Työntävänä tekijänä voi toimia esimerkiksi viihtymättömyys toisen alaisuudessa. (Sutinen 1998, 46–48.)

2.2.1 Yrittäjyyden syyt, motiivit ja kannusteet

Syyt ja motiivit yrittäjäksi ryhtymisen taustalla voivat olla hyvinkin moniselitteisiä. Vastaus siihen, miksi ihminen päättää ryhtyä yrittäjäksi, ei ole välttämättä helppo. Yksi tärkeimmistä ihmisen tekemistä ja toimintaa ohjaavista motiiveista on omanarvontunteen saavuttaminen, ylläpitäminen ja sen edistäminen. Yrittäjäksi ryhtyminen saattaa kuitenkin aluksi vaikuttaa jopa negatiivisesti ihmisen omanarvontunteeseen, johtuen yrittäjyyden arvaamattomasta luonteesta, jolla saattaa olla identiteettiä alentavia vaikutuksia. Toki mahdollisen menestyksen myötä käsitys omasta arvosta voi jopa moninkertaistua. Yrittäjyyteen sisältyy kuitenkin paljon erinäisiä riskitekijöitä ja tästä johtuen pelkästään omanarvontunteen kohotusta on vaikea pitää kaiken kattavana selityksenä. Omanarvontunteen päivittämisen lisäksi ihmiseltä löytyy myös muita, sisältäpäin kumpuavia motiiveja. Nämä motiivit voidaan jakaa kolmeen peruslottuvuuteen, jotka ovat toimintaa sisältäpäin energisoivat, toimintaa kanavoivat, sekä toimintaa ylläpitävät motiivit. Eli, mikä on alulle-paneva voima toiminnan taustalla, mikä ohjaa toimintaa ja päätöksentekoa, sekä

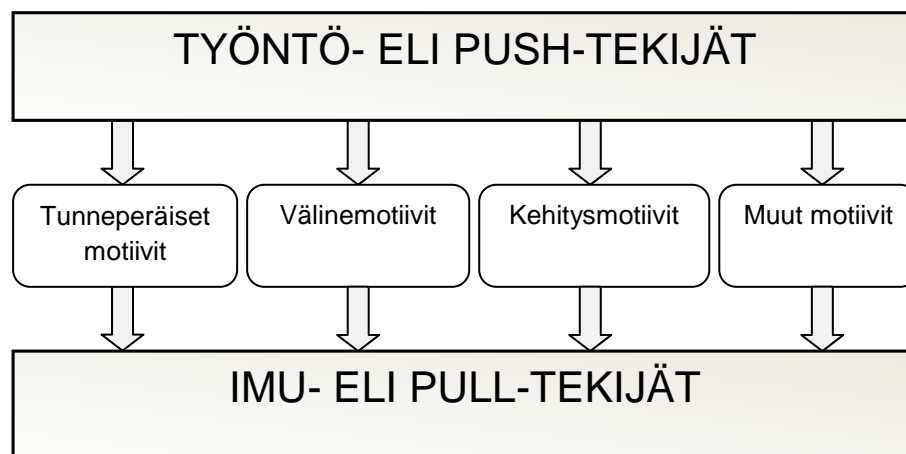
mikä saa ylläpitämään ja jatkamaan toimintaa vaikeuksista huolimatta. (Pyykkö 2011, 83.)

Motivaatiosta puhuttaessa on kyse erilaisten tarpeiden sekä kannustimien määrittämisestä tilasta. Yrittäjällä on työntekoonsa liittyen monia eri tasolla olevia tarpeita. Tällaisia tarpeita voivat olla esimerkiksi toimeentulon turvaaminen sekä liittymisen ja kasvun tarve. Kannustimet voivat olla niin taloudellista kuin fyysistäkin ympäristöä koskevia, kuten yrittäjätulo tai työolosuhteet, tai ne voivat olla vuorovaikutus- ja tehtäväkannusteita. Parhaimmillaan kannusteet toimivat niin, että ne vaikuttavat tehostavasti yrittäjän suoritukseen. Ihmiset kaipaavat niin ulkoisia kuin sisäisiäkin kannusteita. Ulkoisessa motivaatiossa korostuvat taloudelliset ansiot, kun taas sisäiseen motivaatioon vaikuttaa muun muassa menestyksen tunne itse työtehtävässä. Yrittäjä voi nähdä taloudellisen menestyksen myös sisäisenä palkkiona, koska raha toimii hänelle onnistumisen mittarina. Itsenäisen vastuun tunne sekä oman työnsä muotoilu voivat niin ikään toimia syinä yrittäjäksi ryhtymiselle. Kun ihminen pääsee vaikuttamaan työskentelytapoihin ja -aikatauluihin kokee hän työntöön mielekkääksi, vaihtelevaksi sekä merkitykselliseksi. (Koiranen 1993, 69–70.)

Päätökseen yrittäjyydestä voivat vaikuttaa myös seuraavat syyt: tyyppiperusteiset syyt, tilanneperusteiset syyt, sekä yhdistelmäperusteiset syyt. Tyyppiperäisiin syihin voidaan lukea sellaisia seikkoja kuin omien vanhempien yrittäjyydestä, tai kokee itse syntyneensä yrittäjäksi, ei viihdy kenenkään alaisena, tai on kehittänyt pitkäjänteisesti omaa liikeideaa. Paikkakunnan huono työllistymistilanne, erinomaisen mahdollisuuden avautuminen, tai puhdas sattuma voidaan lokeroida tilanneperusteisiin syihin, jotka saattavat vaikuttaa yrittäjyyspäätöksen syntyyn. Yhdistelmäperusteiset syyt voivat olla esimerkiksi yrityksen periminen omilta vanhemmiltaan, kyllästyminen omaan työnantajaan, sekä oman erityisosaamisen huonot hyödyntämismahdollisuudet jonkun toisen palveluksessa. (Pyykkö 2011, 73–74.)

Yrittäjyyden motiivit voidaan jakaa myös tunneperäisiin motiiveihin, välinemotiiveihin, kehittymotiiveihin ja muihin motiiveihin. Näistä tunneperäiset motiivit -ryhmään kuuluvat esimerkiksi riippumattomuus, yksilöllisyys, sekä arvostus. Vä-

linemotiivit rinnastetaan sellaisiin asioihin kuin rahan ja elannon ansainta, sekä työn tarve. Henkisen kasvun motiiveiksi eli kehittymismotiiveiksi voidaan laskea muun muassa luovuus, haasteellisuus, sekä itsensä toteuttaminen ja kehittäminen. Neljänteen ryhmään eli muihin motiiveihin voidaan sisällyttää vaikkapa sukuperinteen jatkaminen. Kaikki syyt ja motiivit ulkoisen yrittäjyyden taustalla voidaan yleensä asettaa kahteen eri tekijäryhmään: imu- eli pull-tekijät sekä työntö- eli push-tekijät. Pull-tekijöihin voidaan katsoa kuuluvan halu saada jotakin omaa aikaan, kun taas push-tekijöihin kuuluu esimerkiksi työttömyys tai tyytymättömyys aiempaan työpaikkaan. Kuviossa 2 havainnollistetaan edellä käsitellyt yrittäjyyden vaikuttimia. (Koiranen 1993, 28–29.)

KUVIO 2. Yrittäjyyden vaikuttimet (mukaillen Koiranen 1993, 29.)

Pull-tekijöiden johdosta yrittäjäksi ryhtyvää voidaan kuvailla tyytyväiseksi itsensä toteuttajaksi, kun taas push-tekijöiden vaikutuksesta yrittäjyyteen ajautuva on todennäköisesti ollut tyytymätön aiempaan tilanteeseensa. Sen sijaan perhetradition jatkajia on hankala sijoittaa sen tarkemmin kumpaankaan edellä mainittuun ryhmään. (Koiranen 1993, 30.)

2.2.2 Yrittäjyyden esteet

Yrittäjyyden yleisimmät esteet voidaan jakaa seuraaviin neljään perusryhmään: resurssiesteet, säädösesteet, asenne-esteet ja kilpailuhaitat. Resurssiesteisiin liittyvinä ongelmakohtina voidaan pitää sellaisia asioita kuin ammattitaito, rahoituses-

teet, kunnallistekniikka ja liikenneyhteydet. Toiseen kohtaan eli säädösesteisiin kuuluvat palkan lisäkustannukset, verotus, lainsäädäntö, työsuhdeturvalaki, sekä julkisen vallan edellyttämä paperisota. Kolmantena tulevat asenne-esteet, joihin lukeutuvat esimerkiksi asioiden hidas virastokäsittely, paikkakunnan huono maine, yritysten välinen yhteistyön puute, aukioloaikojen rajoitukset, sekä julkisen sanan kielteinen suhtautuminen. Neljäs ryhmä yrittäjyyden yleisille esteille on kilpailuhaitat. Kilpailuhaittoihin voidaan laskea muun muassa sellainen asiakaspula, joka johtuu alueen väestöpohjan kapeudesta. (Koiranen 1993, 57–58.) Luukkaisen ja Wuorisen (2002) mukaan yrittäjyyttä estäviä tekijöitä saattavat olla myös henkilökohtaiset esteet. Ne voidaan jakaa neljään päätekijään, jotka ovat seuraavat:

- perustaitojen puute
- ammattitaidon puute
- perheeseen ja vapaa-aikaan panostaminen
- yritystaustan merkitys (Luukkainen & Wuorinen 2002, 186.)

Perustaitojen puutetta voidaan pitää yhtenä yrittäjyyden tärkeimmistä henkilökohtaisista esteistä. Perustaitoihin lukeutuvat kekseliäisyys, tekniikan tuntemus, esiintymis- ja johtamistaidot, rohkeus, ihmissuhteiden hallinta, vastuunkantokyky, tuotekehitysosaaminen ja kunnianhimo. Puutteet ammattitaidossa voivat johtua vähäisestä koulutuksesta, siitä, ettei tiedä tarpeeksi yrittäjyydestä, tai ei koe yritystoimintaa kiinnostavaksi. Henkilökohtainen este yrittäjyydelle saattaa syntyä myös silloin, kun perheestä ja lähipiiristä ei löydy yrittäjiä tai henkilö panostaa aikaansa mieluummin omaan perheeseensä. (Luukkainen & Wuorinen 2002, 186.)

3 YRITTÄJYYSKASVATUS

Tämä luku käsittelee Suomen kasvatus- ja koulutusjärjestelmän antamia valmiuksia yrittäjyyteen sekä sitä, miten yrittäjyydelle myönteisiä asenteita saadaan jalautettua eri koulutusasteilla ja kuinka yrittäjyyskasvatusta toteutetaan suomalaisissa kouluissa, erityisesti ammattikorkeakouluissa. Lisäksi tässä luvussa käsitellään sitä, mitkä ovat yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet ja edellytykset sekä sitä, minäkalaisia haasteita siihen sisältyy. Kuten Leskinen (2000) toteaa, on yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena yksinkertaisesti ilmaistuna kasvattaa ihmisiä, jotka toimivat yrittäjämäisesti elämän eri osa-alueilla (Leskinen 2000, 52).

3.1 Yrittäjyyskasvatuksesta yleisesti

Yrittäjyyskasvatus ei tähtää niinkään uusien yritysten perustamisen lisäämiseen, vaan sen tarkoitus on kehittää tietoja, taitoja ja asenteita, joita tarvitaan niin muiden alaisena toimiessa kuin itsenäisenä yrittäjänäkin. Sen pyrkimys on siis herättää ihmisissä yrittäjämäistä toimintaa, sisäistä yrittäjyyttä. (Ristimäki 2004, 12–13.) Oikeanlaista yrittäjyyskasvatusta saaneet kuitenkin tulevat todennäköisemmin harkitsemaan ammattimaiseksi yrittäjäksi ryhtymistä tai jopa päätyvät sellaisiksi (Ristimäki 2004, 27). Yrittäjyyskasvatus voidaan liittää osaksi kaikkia oppiaineita. Tärkeitä yrittäjyyskasvatuksessa ilmeneviä taitoja ovat viestinnälliset taidot, kuten kokous- ja neuvottelutaidot sekä toisten huomioon ottaminen yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Yksi yrittäjyyskasvatuksen tavoitteista on saada opiskelijat havaitsemaan mahdollisuuksia ja vaikuttamaan syntyviin tuloksiin. Tärkeää on myös antaa heille välineitä, joilla tehdyt havainnot sekä osaaminen saadaan tuotteistettua ja jalostettua jopa liikeideoiksi asti. Yrittäjyyskasvatuksen voidaan sanoa olevan onnistunutta, kun se tuottaa opiskelijoita, jotka ovat aktiivisia, kehittyviä sekä itsensä peliin laittavia. (Kansikas 2007, 36.)

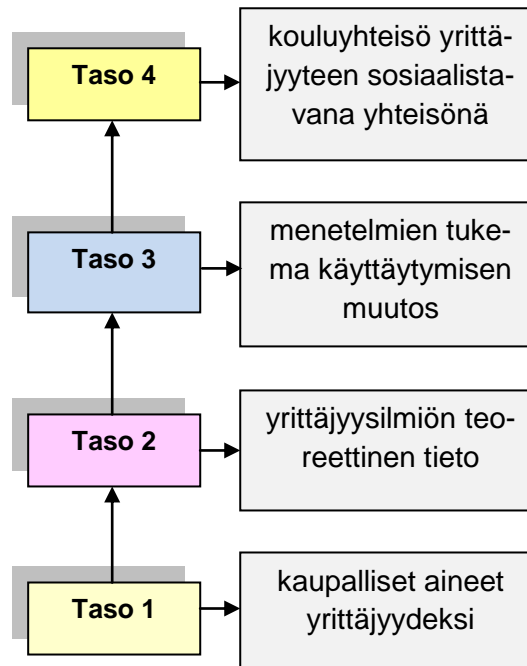
Opiskelijoiden henkistä kasvua yrittäjyyteen voidaan tukea seuraavilla menetelmillä:

- kirjallinen viestintä
- tuotteiden ja palveluiden tuottaminen
- suullinen viestintä
- käytännössä tarvittavien taitojen harjoittelu
- alueellinen yhteistyö ja vaikuttaminen
- sovelletut opetusmenetelmät
- tulosten arviointi (Kansikas 2007, 36–38.)

Kirjalliseen viestintään voi kuulua liikeideoiden hahmottamista sekä tuotteiden ja hankkeiden konkretisoimista. Siihen voidaan lukea myös muun muassa jonkin projektin markkinointimateriaalin tuottaminen tai yrityksen tiedotteiden laatiminen. Tuotteiden ja palveluiden tuottaminen pitää sisällään monenlaisia asioita, yksi esimerkki voi olla yrityksen internetsivujen tai mainosten tekeminen. Suulliseen viestintään liittyvät vankasti puheviestintä-, organisointi- sekä neuvottelutaitojen harjoittelu, joita saadaan vaikkapa toteutettaessa projektia yhdessä jonkin yrityksen kanssa. Tällöin opiskelijoiden on tärkeää oppia tuomaan omat mielipiteensä julki perustellusti, ottamalla kuitenkin ryhmän yhteinen näkemys projektista huomioon. Käytännössä tarvittavien taitojen harjoittelu on erityisen tärkeää ammatillisessa koulutuksessa, varsinkin aloilla, joissa heti työuran alussa itsensä työllistäminen on kannattavampaa kuin toisen palkkalistoilla oleminen. Osallistumalla yhteisön ja sen sidosryhmien tapahtumiin sekä tekemällä yhteistyötä yritysten, julkisen sektorin ja järjestöjen kanssa, lisääntyvät mahdollisuudet vaikuttaa alueellisesti. Opetusmenetelmiä voidaan soveltaa liittämällä yrittäjyyskasvatus osaksi oppiaineita, esimerkiksi kaupallinen näkökulma pystytään liittämään osaksi matematiikan opiskelua. Tulosten arvioinnissa on hyvä, että aktiivisesti osallistuneita tulisi muistaa ja kannustaa, se saa myös muut toimimaan samoin. Arvioinnin kautta opitaan lisäksi mitkä ovat tuloksellisia tapoja toimia ja työskennellä. (Kansikas 2007, 36–38.)

Ajan saatossa käsitys yrittäjyyskasvatuksesta on muuttunut ja kehittynyt. Myös opettajien keskuudessa yrittäjyyskasvatuksen eri alueiden hahmottamisessa on tapahtunut edistystä sitä mukaa kun opettajien yrittäjyyskasvatustietous on lisää-

tynyt. Tätä yrittäjyyskasvatuksen sisällön kehitystä havainnollistetaan kuvion 3 avulla. (Ristimäki 2004, 129.)

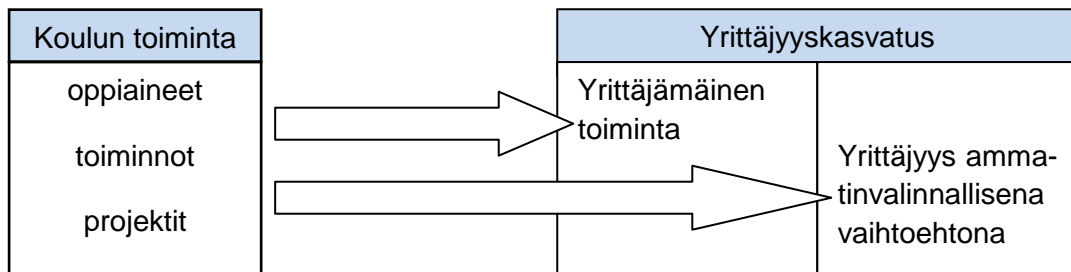

KUVIO 3. Yrittäjyyskasvatuksen neljä toteutumistasoa (mukaan Ristimäki 2004, 129.)

Vaikka yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet ja niiden saavuttaminen on aina ymmärretty laaja-alaisena kasvatukseen liittyvä ilmiönä, aluksi yrittäjyyskasvatus kuitenkin koettiin lähes pelkästään synonyyminä kaupallisten aineiden opettamiselle. Yllä olevassa kuviossa 3 tätä aikakautta kuvaa taso 1. Taso 2 kuvaa yrittäjyyskasvatuksen ymmärryksen edistymistä sekä teoreettisen tiedon kehitystä. Kakkostasolla yrittäjyyttä alettiin ymmärtää laajemmin, jonka ansiosta sen opetusta pystyttiin muovaamaan paremmin koulun toimintaan ja tehtäviin soveltuvaksi. Yrittäjyyskasvatuksen ymmärtämisen kehittymisessä taso 3 kuvastaa sellaista ajattelua, jonka avulla yrittäjyyskasvatus nähdään enemmän opetuksen metodisena kuin sisällöllisenä aihealueena. Neljäs ja viimeinen taso kuvastaa nykyhetkeä, jossa yrittäjyyskasvatus, sen tavoitteet sekä niiden toteutuminen pyritään sisällyttämään koulun toimintakulttuuriin ja se nähdään koko yhteisöä koskevana sosiaalistavana tehtävänä. (Ristimäki 2004, 129–130.)

3.2 Yrittäjyyskasvatus eri koulutusasteilla

Suomalaiselle koulutusjärjestelmälle on annettu iso rooli yrittäjyyden eteenpäinviennessä (Honkanen 2004, 7). Yrittäjyyskasvatus onkin kirjattu opetussuunnitelmien perusteisiin kaikkia koulutusasteita koskevaksi aihealueeksi. Alkuaikoina yrittäjyyskasvatuksessa painotettiin lähinnä ulkoisen yrittäjyyden edistämistä, eli koulutettiin yrittäjiksi aikovia. Sittemmin yrittäjyyskasvatuksen sisältö on laajentunut niin, että siinä huomioidaan myös sisäisen yrittäjyyden merkitys. (Ristimäki 2004, 9, 12.) Koulutusasteesta riippumatta koulun yritysikasvatukseen liittyvää toimintaa voidaan kuvata kuvion 4 mukaisesti.

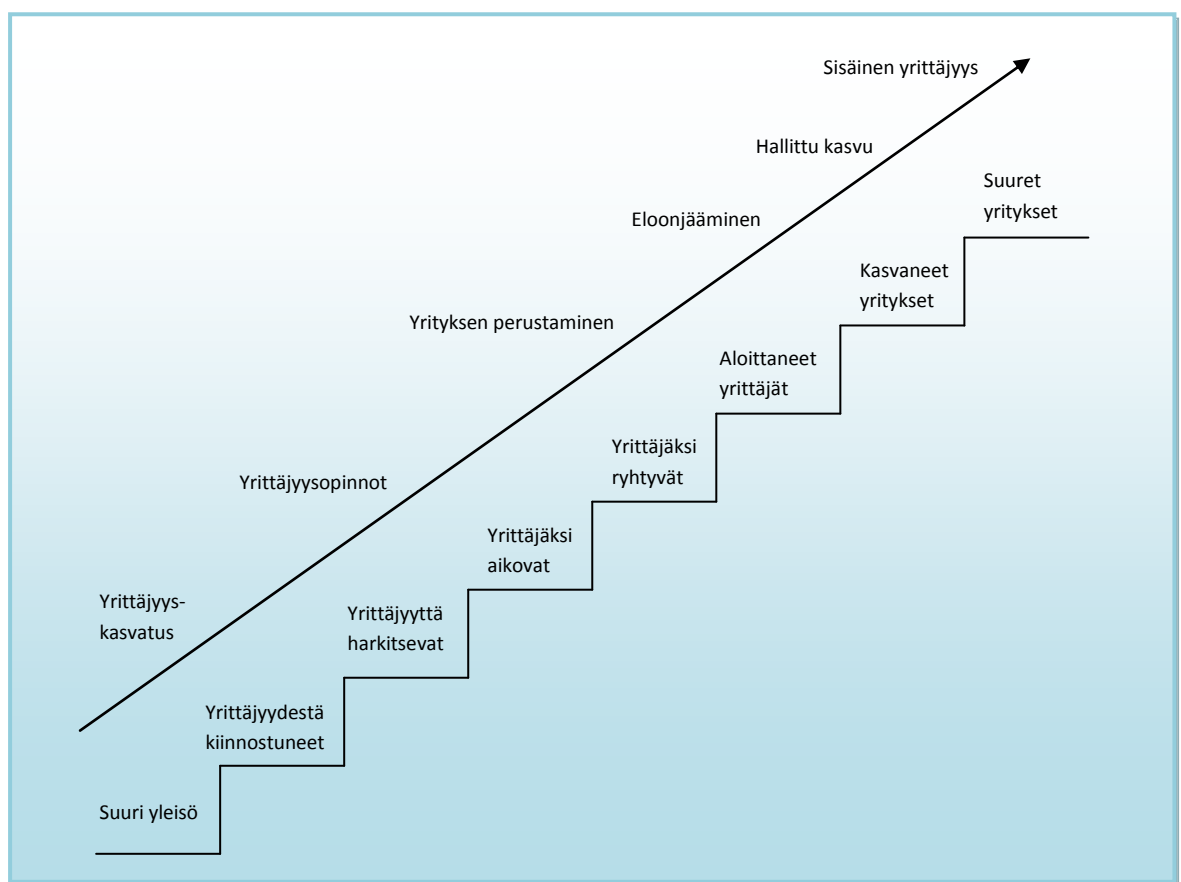
Kuvio 4. Koulun yrittäjyyskasvatukseen liittyvä toiminta. (mukaillen Ristimäki 2004, 26.)

Kuviossa 4 havainnollistuu koulun yrittäjyyden opettamisen ja kasvattamisen toiminta-alue. Kärjistäen yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet voidaan jakaa kahteen eri osaan: yrittäjymäiseen toiminnan edistämiseen oppilaiden keskuudessa sekä yrittäjyyden näkemiseen mahdollisena ammatinvalinnallisena vaihtoehtona. (Ristimäki 2004, 26.)

Yrittäjyyttä pyritään vahvistamaan läpi koko koulutusjärjestelmän (Opetusministeriö 2009, 14). Jo varhaiskasvatuksessa yksilöitä rohkaistaan tarkoituksenmukaisesti omatoimisuuteen ja itsensä toteuttamiseen (Opetusministeriö 2009, 18). On kuitenkin huomioitavaa, että yrittäjyyskasvatus Suomessa on erilaista eri oppilaitoksissa, johtuen osittain systemaattisen yrittäjyyskasvatusohjelman puutteesta. Vaikkakin yrittäjyyskasvatus on tuotu opetussuunnitelmiin ja se on ollut koulutuspoliittisten keskusteluiden aiheena, silti käytännössä jokainen oppilaitos on tehnyt itse ratkaisut siitä, miten yrittäjyyskasvatusta toteutetaan. Joitakin yhtenäisiä yrittä-

yyyskasvatusmalleja kuitenkin löytyy, joista laajimmalle levinneet ja yleisimmät ovat Nuori yrittäjyys -projekti, Finpec-ohjelma sekä Tiimiakatemia. (Leskinen 2000, 119.)

Yrittäjyysopetus olisikin syytä kohdentaa oikein. Yrittäjyysopinnoille asetettavien tavoitteiden, sisällön sekä menetelmien tulisi olla johdonmukaisia suhteessa kohderyhmään ja asetettuihin tavoitteisiin. Kuvio 5 osoittaa kuinka yrittäjyyttä edistäviä toimenpiteitä voidaan porrastaa siten, että niistä syntyy eräänlainen jatkumo. (Kyrö & Ripatti 2006, 39.)

KUVIO 5. Yrittäjyys ja yrittäjyyden edistäminen prosessina (mukaillen Kyrö & Ripatti 2006, 39.)

Kuvion 5 mukaisesti yrittäjyyden edistämistä voidaan toteuttaa porrastettuna prosessina. Yleensä yrittäjyyskasvatus on suunnattu suurelle yleisölle, joka luo perustan sitä seuraaville toimenpiteille. Yrittäjyydestä kiinnostuneille ja sitä harkitseville tarjotaan tyypillisesti erilaisia yrittäjyysopintoja. Jos riittäviä valmiuksia ei ole saa-

vutettu, ei ole myöskään syytä edetä seuraavalle askelmalle. Näin ollen kaikkia toimenpiteitä ei ole suotavaa suunnata ulkoisen yrittäjyyden edistämiseen, mikäli tarvittavaa kiinnostuneisuutta ei löydy. Yrittäjyyskasvatusta ja -opintoja tarvitaan yrittäjyyden kiinnostavuuden lisäämiseksi. (Kyrö & Ripatti 2006, 39–40.)

3.2.1 Ensimmäisen ja toisen asteen koulujen yrittäjyyskasvatus

Lukion opetussuunnitelman perusteisiin lisättiin vuonna 2003 aihekokonaisuus nimeltä ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys”. Vuonna 2004 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin lisättiin vastaava aihekokonaisuus ”osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys”. Yrittäjyyttä edistetään opetussuunnitelmien mukaisesti jokaisen oppiaineen yhteydessä niihin soveltuvista näkökulmista käsin ja oppilaiden ikäkausi huomioon ottaen, koulun toiminta- ja oppimiskulttuurissa sekä erilaisissa tapahtumissa. Opetussuunnitelmien sisältöä voidaan tarkentaa paikallisesti ja koulukohtaisesti. (Opetusministeriö 2009, 19.)

Yrittäjyyskasvatuksen painopisteinä ovat perusopetuksessa oppilaiden asenteelliset valmiudet, yrittäjämäisten toimintatapojen ja ominaisuuksien kehittäminen sekä yrittäjyyden ymmärtäminen yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että oppilaille annetaan mahdollisuus kantaa vastuuta, heitä kannustetaan oma-aloitteisuuteen, ongelmien ratkaisemiseen sekä omien mielipiteiden muodostamiseen yhteisissä asioissa. Heidän tulee myös saada tietoa työelämästä, kouluyhteisöstä, julkisesta sektorista, järjestöistä, elinkeinoelämästä sekä yritystoiminnasta niin ammattina kuin yhteiskunnallisellakin tasolla. Erilaisina toimintatapoina voivat olla muun muassa opintovierailut, yrittäjien kouluvierailut, tapahtumat, projektit ja muut yhteiset tilaisuudet koulun, yritysten sekä muiden yhteisöjen välillä. (Opetusministeriö 2009, 19.) Tunnetuin koulun ja yritysten välinen yhteistyömuoto lienee työelämää tutustumisjakso eli TET-jakso, jossa oppilas tutustuu ohjatusti jonkin yrityksen toimintaan. Jaksojen pituus vaihtelee muutamasta päivästä kahteen viikkoon. (Ristimäki 2004, 110.)

Lukiossa yrittäjyyskasvatus pyrkii vahvistamaan opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamisvalmiuksia poliittisen, taloudellisen ja sosiaalisen toiminnan sekä kulttuurin

saroilla. Opiskelijoiden osallistumisen tasoja on neljä: paikallinen, valtakunnallinen, eurooppalainen ja globaali. Käytännön harjoittelu sekä osallistumis- ja vaikuttamiskokemusten luominen ovat lukion yrittäjyyskasvatuksen pääpainopisteitä. Opiskelijat tulisi saada omaksuma aloitteellisuus ja yritteliäisyys toimintatavoikseen, heidän pitäisi saada tietoa yrittäjyyden eri muodoista, mahdollisuuksista ja toimintaperiaatteista, sekä ymmärtää työn merkityksellisyys ja tuntee halua osallistua erilaisten yhteisöjen toimintaan. (Opetusministeriö 2009, 19–20.) Joissakin lukioissa opiskelijoilla on mahdollisuus perustaa harjoitteluyrityksiä ja tutustua sitä kautta yritystoimintaan. Myös erilaiset projektit keskusteluineen ja argumentointilanteineen kasvattavat päätöksentekokykyä ja sosiaalisia taitoja. Projektien kautta tutuiksi tulevat lisäksi erilaiset työtehtävät ja roolit (Kansikas 2007, 17–18.)

Suomen Lukiolaisten Liiton julkaisemasta Menestyksen pelinrakentajat -tutkimuksesta käy ilmi, että iso osa lukiolaisista on sitä mieltä, että lukioajan yrittäjyyskasvatusta tulisi lisätä. Kyselyyn vastanneista nuorista lähes 80 prosenttia kokee, että yrittäjyyskasvatusta tulisi edistää yhteistyössä paikallisten yrittäjien kanssa. Lukiolaiset toivovat sellaisia yrittäjyyskursseja, jotka auttaisivat ymmärtämään yrittäjyyteen liittyviä käsitteitä, sekä antaisivat tietoja ja valmiuksia yrityksen perustamiseen liittyen. Nuoret kokevat tärkeäksi myös käytännönläheisyyden ja toivovatkin sellaisia yrittäjyyskasvatuksen kursseja, jotka antavat mahdollisimman konkreettisia esimerkkejä ja selkeän kuvan yrittäjänä toimimisesta. Kuten jo edellä mainittua, lukiolaiset suhtautuvat myönteisesti yrittäjyyskasvatuksen lisäämiseen lukiossa, mutta he korostavat sitä, että yrittäjyyskurssien tulee perustua vapaaehtoisuuteen. Yrittäjyyskursseja tulisikin tarjota niille opiskelijoille, jotka oikeasti haluavat tutustua yrittäjyyteen ja pitävät sitä mahdollisesti itselleen sopivana uravaihtoehtona. (Suomen Lukiolaisten Liitto 2011, 34–35.)

Ammatillinen koulutus on käytännönläheinen tie yrittäjyyteen. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet uudistuivat vuosina 2008–2010 niin, että opinnot sisältävät vähintään viisi opintoviikkoa yrittäjyys- ja yritystoimintaopintoja. Kaikki opiskelijat siis saavat tietoa yrittäjyydestä ja yrittäjämäisestä toiminnasta muiden palveluksessa. Tutkintoihin kuuluvat myös työssäoppimisjaksot, joita on vähintään 20 opintoviikkoa. Ne suoritetaan oikeissa työpaikoissa, kuten myös ammattiosaamisen näytöt. (Opetusministeriö 2009, 21.) Opiskelijoiden saamat

kontaktit yrityksiin ja yrittäjäesikuvat voivat omalta osaltaan kannustaa opiskelijoita ulkoiseenkin yrittäjyyteen (Kansikas 2007, 18). Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa voidaan suorittaa myös eri yrittäjätutkintoja, joita on niin aloittaville yrittäjille kuin jo yritystoiminnan aloittaneillekin (Opetusministeriö 2009, 22).

3.2.2 Yrittäjyyskasvatus ammattikorkeakouluissa

Suomalaisissa korkeakouluissa on viimeisten vuosien aikana ryhdytty yhä enemmän käymään keskusteluita siitä, kuinka opiskelijoita saataisiin innostumaan yrittäjyydestä. Ammattikorkeakoulut ovat kehittäneet yhteisen yrittäjyysstrategian, joka tähtää siihen, että jokainen opiskelija saa opintojensa aikana perustiedot ja -taidot yrittäjyydestä sekä voi, niin halutessaan, syventää yrittäjyysosaamistaan opinnoissa. Ammattikorkeakouluympäristöissä onkin otettu yhdeksi keskeisimmistä tavoitteista yrittäjyyden edistäminen. (Suomen Yrittäjät 2011, 16; Lähdeniemi, Rautava-Nurmi & Valtokivi, 2011, 53.) Yrittäjyyteen kannustetaan niin työharjoittelun, liikeideakilpailuiden, kurssien ja tutkimuksen kuin erilaisten yrityshautomoidenkin avulla. Yrittäjyyttä tukevan korkeakoulutuksen tavoitteena on paitsi liikeidean ja liiketoimintasuunnitelman sekä muun käytännön yritystoiminnan kehittäminen, myös sisäiseen yrittäjyyteen liittyvien asenteiden oppiminen ja omaksuminen. Tärkeä rooli yrittäjyyteen kannustettaessa on myös opinto-ohjauksella ja rekrytointipalveluilla. Koulutuksen aikana solmittujen yrityskontaktien avulla opiskelija saa ensikäden tietoa liiketoiminnasta sekä yrittäjyyden arkitodellisuudesta. (Kansikas 2007, 44–45.)

Ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavien opintojen yleinen perusrakenne on seuraavanlainen:

- perus- ja ammattiopinnot
- vapaasti valittavat opinnot
- työharjoittelu
- opinnäytetyö (Honkanen 2004, 27.)

Perus- ja ammattiopintojen tarkoitus on antaa opiskelijalle laaja yleiskuva koulutuksen tehtäväalueesta sekä syventää ammatillista osaamista. Työharjoittelua

ammattikorkeakouluissa on pyritty kehittämään, sillä se antaa opiskelijoille työelämäyhteyksiä. Työharjoittelu ja opinnäytetyön tekeminen tuottavat osaamista, syventävät ammattitaitoa sekä toimivat väylänä elinkeinoelämään. Opinnäytetyöt tehdäänkin hyvin usein ulkopuolisille toimijoille, kuten yrityksille. (Honkanen 2004, 27.)

Yrittäjyyskoulutuksen mallit ja järjestelytavat vaihtelevat niin ammattikorkeakouluissa kuin koulutusohjelmissakin seuraavalla tavalla:

- Yrittäjyyskoulutusta ei ole järjestetty
- Koulutusohjelma tarjoaa opintoja tai opintopaketteja, jotka liittyvät yrittäjyyteen
- Ammattikorkeakoulu tarjoaa mahdollisuuden toimia yrittäjänä konkreettisesti tai sitä jäljitellen
- Yrittäjyysopintoja järjestetään verkko-opintojen muodossa
- Ammattikorkeakoulu tarjoaa jatkotutkinnon, joka keskittyy yrittäjyyteen

(Honkanen 2004, 29.)

Monet ammattikorkeakoulut myös tarjoavat yrittäjyyskoulutusta suuntautumisvaihtoehdon muodossa, jolloin tavoitteena on nimenomaan kouluttautuminen yrittäjyyteen. Yrittäjyyspainotteisia suuntautumisvaihtoehtoja on käytössä erilaisilla aloilla, kuten liiketaloudessa, hoitotyössä sekä matkailu- ja ravitsemusalalla. Yleensä opetukseen kuuluu yrittäjyyteen liittyviä opintopaketteja, mutta ammattikorkeakoulusta ja koulutusohjelmasta riippuen opetuskokonaisuus voidaan nähdä yrittäjyyden polkuna. (Honkanen 2004, 35.)

Yksi yrittäjyyteen keskittynyt opetusmuoto on tiimiyrittäjyysopinnot (Honkanen 2004, 38). Esimerkkeinä mainittakoon Centria ammattikorkeakoulun Oiva-Akatemia, Jyväskylän ammattikorkeakoulun Tiimiakatemia sekä Turun ammattikorkeakoulun BisnesAkademian (Centria ammattikorkeakoulu; Tiimiakatemia; Turun ammattikorkeakoulu 2013). Tiimiyrittäjyysopinnot eroavat normaalista luokkaopetuksesta. Opinnoissa ei välttämättä ole totutunlaisia kursseja, lukujärjestystä, tenttejä, luokkahuonetta tai muita sellaisia. Pääsääntöisesti opiskelu tapahtuu erilisten projektien, toimeksiantojen ja keskustelujen avulla. (Honkanen 2004, 38)

3.2.3 Yrittäjyyskasvatuksen edellytykset ja haasteet

Yrittäjyyskasvatuksen yksi tavoite on luoda yrittäjämäinen kulttuuri ja ilmapiiri. Yrittäjämäisellä kulttuurilla ja ilmapiirillä pyritään tuomaan esille yritteliäisyyttä sekä kehittämään opiskelijoita. (Leskinen 2000, 174.) Opettajien roolilla ja heidän saamallaan koulutuksella on keskeinen vaikutus yrittäjämäiseen kasvatukseen (Ristimäki 1998, 3). Yrittäjyyskasvatusta toteutettaessa on opettajien yrittäjyyden sekä yrittäjän ammatin tunteminen ratkaisevan tärkeässä roolissa. Tämän lisäksi oleellista on se, millaisia välineitä opettajilla on käytettävissä yrittäjyyttä opettaessa, sekä miten he näkevät yrittäjyyden osana omaa opetustyötään. (Ristimäki 2004, 123.) Myös opettajien asenteet yrittäjyyden edistämistä ja yrittäjyyskasvatusta kohtaan merkitsevät, sillä asenteet vaikuttavat motivaatioon toimia määrätynlaisella tavalla (Ristimäki 2004, 115). Yrittäjyyskasvatus tulisi suunnitella alusta alkaen vahvaksi kasvatusopilliseksi kokonaisuudeksi. Opettajien tietoisuus eri menetelmistä sekä niiden oikeaoppisesta käyttämisestä yrittäjyyskasvatuksessa on keskeisessä roolissa. Vaikkakaan pelkkä menetelmä ei sinänsä takaa oppimista eikä onnistumista, ovat aktivoivat, kokemukselliset ja yhteistoiminnalliset oppimismenetelmät keskeisessä asemassa yrittäjyyskasvatuksessa. Ne perustuvat opiskelijan omaan kokemukseen sekä toimintaan. Toimintakyky onkin yksi yrittäjyyskasvatuksen keskeisimpiä päämääriä. (Leskinen 2000, 175.)

Opettajille on tuottanut ongelmia yrittäjyyskasvatuksen sisältöjen ja keinojen löytäminen. Eri toimitahoilla on erilaisia näkemyksiä ja tavoitteita yrittäjyyskasvatuksen suhteen. Myöskään opettajien täydennyskoulutuksessa yrittäjyyskasvatus ei ole täysin ottanut paikkaansa. Yrittäjyyskasvatuksen toteutumisen seuranta ja arviointi ovat lisäksi alkutekijöissään. (Ruskovaara 2009.)

Yrittäjyyskasvatuksen tuominen oppilaitoksiin on sitä vaikeampaa, mitä syvemmälle siihen halutaan mennä. Koulut ja elinkeinoelämä eroavat merkittävästi toisistaan toimintatapojensa sekä usein fyysistenkin ympäristöjensä osalta. Siitä seuraa haasteita sovittaa yrittäjyyskasvatus kouluympäristöön, sisäistä yrittäjyyttä voidaan kuitenkin harjoittaa oppiaineesta riippumatta. Etenkin peruskoulun ja lukio-opetuksen yrittäjyyskasvatusta on toisinaan kritisoitu siitä, että se tuo liike-elämän arvot kouluihin. Niihin saatetaan liittää käsityksiä muun muassa ahneudesta, epä-

rehellisyydestä ja itsekkyydestä. Yrittäjyyskasvatus ei kuitenkaan merkitse sitä, että muut arvot menettäisivät merkityksensä, vaan eettinen toiminta voi olla myös osa sitä. Yleensä negatiivinen suhtautuminen yrittäjyyskasvatukseen johtuu harhaluuloista ja siitä, että sen koko laajaa sisältöä ei ymmärretä. (Leskinen 2000, 69–71.)

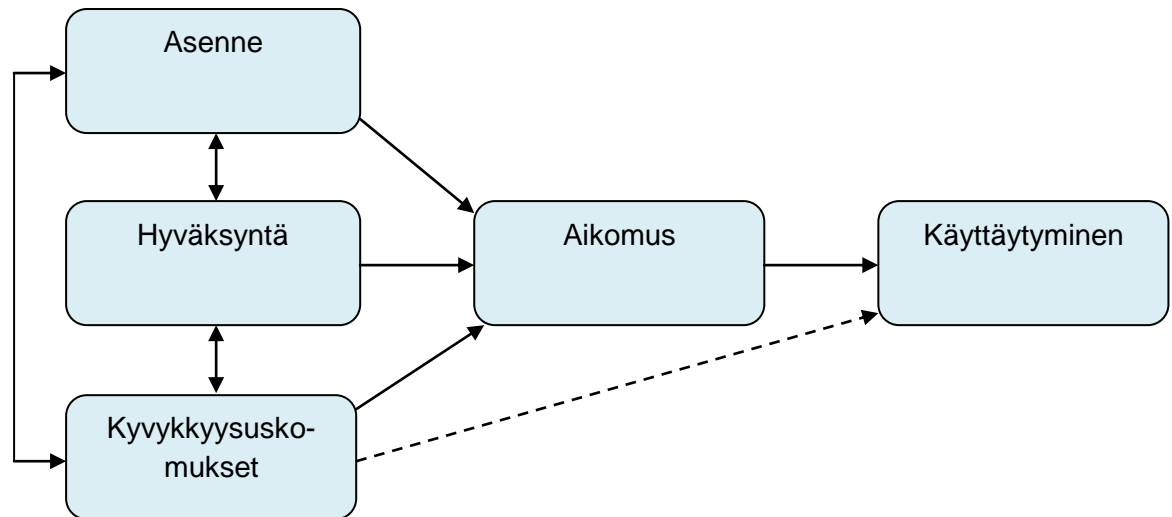
Lisäksi yksi suurimmista ongelmista yrittäjyyden edistämiseksi koulutuksen avulla on se, ettei koulutusta, varsinkaan korkeakoulutusta, pidetä kovin hyvänä keinona tuottaa yrittäjiä. Tämä johtuu siitä, että korkea koulutustaso voi, tutkimustulosten valossa, vähentää yrittäjäksi ryhtymisen innokkuutta. On enemmänkin sääntö kuin poikkeus, että mitä korkeampi koulutus, sitä epätodennäköisemmin ryhdytään yrittäjäksi. (Honkanen 2004, 7.) Sittemmin ammattikorkeakoulut ovat asettaneet tavoitteekseen kasvattaa korkeakoulutettujen yrittäjien osuutta (Suomen Yrittäjät, 110).

4 ENTRE INTENTIO -KYSELYTUTKIMUS

Tässä luvussa käydään läpi Seinäjoen ammattikorkeakoulun koordinoiman Entre Intentio -kyselytutkimuksen taustat, toteutus ja tavoitteet. Kyselytutkimuksella mitataan ammattikorkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysasenteita ja -aikomuksia.

Suomessa on useita eri yrittäjyyden edistämistoimenpiteitä. Systemaattinen tieto toimenpiteiden vaikutuksista yksilötasolla on ollut kuitenkin puutteellista. Tätä tarvetta varten on pyritty rakentamaan yksiselitteinen ja tieteellisesti toimiva mittari, jota apuna käyttäen voidaan arvioida pitkittäistutkimuksellisesti yrittäjyyden edistämistoimenpiteitä ja niiden vaikutuksia yksilötasolla. Tätä mittaria kutsutaan Entre Intentio -mittariksi, jolla mitataan opiskelijoiden yrittäjyysasenteita, -aikomuksia, -osaamista, sekä niiden kehitystä. Se on Seinäjoen ammattikorkeakoulun kehittämä laatumittari ja sen kehittämisessä on ollut mukana, vuodesta 2008 lähtien, kansallinen FINPIN-tutkijatiimi. (Varamäki, Lautamaja, Joensuu & Tornikoski 2011.)

Entre Intentio -mittari pohjautuu Ajzenin (1991) kehittämään Theory of Planned Behavior -malliin, jossa keskeisessä asemassa ovat aiomukset, jotka selittävät yksilön käyttäytymistä. Positiiviset aiomukset määräytyvät yksilön käyttäytymiseen kohdistamista myönteisistä asenteista, yksilölle tärkeiden henkilöiden ja ryhmien osoittamasta hyväksynnästä yksilön käyttäytymistä kohtaan, sekä niistä vaikutusmahdollisuuksista eli kyvykkyyssuskomuksista, joita yksilön käyttäytymisen toteutuminen edellyttää. (Tonttila 2010, 7.) Kuvio 6 havainnollistaa edellä käsitellyä Ajzenin mallia.

KUVIO 6. Theory of Planned Behavior (mukaillen Varamäki ym. 2011.)

Ajzenin malli näyttää käyttäytymisen toteutumiseen vaikuttavat tekijät ja ennustaa lopuksi toiminnan toteutumista. Jotta yksilö toteuttaisi käyttäytymistä, on aikomuksen oltava positiivinen. (Tonttila 2010, 7.) Intentioiden merkitystä voidaan pitää parhaimpana suunnitellun käyttäytymisen ennakoijana. Näin eritoten silloin, kun käyttäytyminen poikkeaa tavallisesta ja sitä on haastavaa havainnoida. Myös uuden yrityksen perustaminen vaatii usein suunnitelmallisuutta sekä paljon aikaa. Täten yrittäjyyttä voidaan pitää suunniteltuna käyttäytymisenä ja intentiomalleja hyvinä tarkastelun lähtökohtina. (Kyrö, Lehtonen & Ristimäki 2007, 165.)

4.1 Entre Intentio -kyselytutkimuksen toteutus

Entre Intentio -kyselytutkimuksen pilottivaihe käynnistyi vuoden 2008 syksyllä. Pilottivaiheen aineiston keräämiseen osallistui lähes 60 opettajaa ja sen aikana vastauksia kertyi 2230. Mukana oli kymmenen ammattikorkeakoulua eri puolilta Suomea. Tämän jälkeen vuorossa oli ensimmäinen pilottiseuranta toukokuussa 2009, joka toteutettiin automaattisena nettikyselynä niille opiskelijoille, jotka olivat edellisenä syksynä vastanneet ensimmäiseen kyselyyn. Seurannalla testattiin myös sitä, kuinka hyvään vastausprosenttiin nettikyselyllä päästäisiin. Vastauksia kysely tuotti ainoastaan 547. Ensimmäinen pilottiseuranta mahdollisti sen, että kyselylomaketta voitiin karsia huomattavasti. Uusina osuuksina seurantakyselyssä olivat

mukana opintomenestystä, yhteisten asioiden hoitamisen aktiivisuutta sekä opiskelijoiden yrittäjyysopintoihin osallistumista koskevat kysymykset. (Lautamaja & Varamäki 2010.)

Kyselytutkimuksen toinen aineisto kerättiin syksyllä 2009. Mukana olivat nuorten koulutusohjelmissa aloittaneet uudet opiskelijat. Myös ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat pystyivät osallistumaan kyselyyn, sillä se oli käännetty englanniksi, saksaksi ja espanjaksi. Tällä kertaa vastauksia saatiin kerättyä 3070. Vaikkakin ammattikorkeakouluja osallistui muutama vähemmän kuin pilottivaiheessa, koulutusohjelmia oli mukana selkeästi enemmän. (Lautamaja & Varamäki 2010.)

Syksyllä 2010 vastaajia oli 4597. Aineiston keruu tapahtui sekä paperilomakkeilla että internetin kautta. Kyselylomake jaettiin jälleen kaikille aloittaville nuorille opiskelijoille. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta kyselyyn vastasivat humanistisen ja kasvatustieteiden, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan, tekniikan ja liikenteen alan sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijat. (Varamäki ym. 2011.)

Vuoden 2011 syksyllä kyselyyn vastanneita oli 5036, jolloin ammattikorkeakouluja oli mukana 12. Vastauksia kertyi kahdeksalta eri koulutusosalta. Kuten edellisessäkin vuonna, myös vuonna 2011 Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta kyselyyn saatiin vastauksia samoilta koulutusaloilta. (Varamäki, Heikkilä, Katajavirta & Joensuu 2012.)

4.2 Entre Intentio -kyselytutkimuksen tavoitteet

Kyselytutkimuksen tavoitteena on ollut rakentaa sekä pilotoida sellainen mittari, jolla pystytään:

- seuraamaan yrittäjyyttä edistävien toimenpiteiden vaikuttavuutta pitkällä aikavälillä
- löytämään potentiaalisin yrittäjäksi aikovien joukko, jolle voidaan kohdentaa erityistoimia

- tunnistamaan, miten opiskelijoiden osaaminen sekä yrittäjyysvalmiudet kehittyvät erilaisten yrittäjyystoimenpiteiden avulla, ja kehittämään näitä toimenpiteitä
- tunnistamaan hyviä ja toimivia yrittäjyyttä edistäviä käytänteitä eri ammattikorkeakouluissa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin, vertailemalla eri ammattikorkeakoulujen toimintamalleja, toimivuutta ja tuloksellisuutta.

(Varamäki ym. 2011.)

Edellä mainitut tavoitteet ovat taustalla myös tässä opinnäytetyötutkimuksessa, jossa erityistarkastelussa ovat Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden yrittäjyysasenteet ja -aikomukset.

4.3 Entre Intentio -kyselytutkimuksen osiot

Entre Intentio -mittarin osat on jaettu seitsemään eri kohtaan, jotka ovat seuraavat:

- a) yrittäjyysaikomukset
 - yrityksen perustamisen intentiot
- b) subjektiivinen normi
 - mitä muut ihmiset ajattelevat siitä, että minä ryhdyn yrittäjäksi?
- c) kyvykkyyssuskomukset
 - tunnenko, että olen kykenevä toimimaan yrittäjänä?
- d) asenteet yrittäjyysuraa kohtaan
 - miten suhtaudun yrittäjyyteen?
- e) yrittäjyyskyvyt
 - millä tasolla koen yrittäjyystaitojeni ja -osaamiseni olevan?
 - huomaanko helposti liiketoimintamahdollisuuksia?
 - riskinotto- ja organisointikyky
- f) vastaajan taustatiedot
- g) seurantatiedot opiskelusta, sen sisällöstä ja menetelmistä (Varamäki ym. 2011.)

Ensimmäisessä osiossa selvitetään vastaajien yrittäjyysaikomuksia. Osio sisältää muun muassa seuraavat kysymykset: ”Kuinka todennäköistä on, että tulet perus-

tamaan oman yrityksen valmistumisesi jälkeen?” ja ”Jos sinun pitäisi valita joko yrittäminen tai palkkatyö valmistumisesi jälkeen, kumman valitsisit?”. Subjekttiivinen normi -osiossa selvitetään lähiympäristön tuen määrää ja sitä, miten opiskelijan perhe- ja tuttavapiirissä suhtaudutaan opiskelijan yrittäjyysaikomuksiin. Kolmannessa osiossa tarkastellaan opiskelijan uskomuksia omaan kyvykkyyteensä toimia yrittäjänä. Osio sisältää esimerkiksi kohdan ”Minulle yrityksen perustaminen ja yrittäjänä toimiminen valmistumiseni jälkeen olisi erittäin helppoa/erittäin vaikeata”. Asenteet työuraa kohtaan -osiossa selvitetään opiskelijoiden suhtautumista yrittäjyyteen. Opiskelijoiden tehtävänä oli pisteyttää erilaisia mielikuvia yrittäjyydestä, kuten kuinka mielenkiintoista, arvostettua, ahdistavaa, halveksittua tai kiehtovaa yrittäjyys on. Seuraavassa osiossa vastaajien tuli arvioida omia sen hetkisiä yrittäjyyskykyjään. Osiossa käsiteltiin muun muassa kykyä tuottaa uusia ideoita, ratkaista erilaisia ongelmia, ottaa riskejä, sekä sietää epävarmuutta. (Varamäki ym. 2011.)

5 OPINNÄYTETYÖTUTKIMUS JA TULOSTEN ANALYSOINTI

Tämä luku sisältää tämän opinnäytetyön käytännön osiona suoritetusta Entre Intentio -kyselytutkimuksesta saatuja tuloksia ja niiden analysointia. Ensisijaisesti luvussa tarkastellaan Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoilta saatuja vastauksia, vuoden 2011 tulosten ollessa suurimman tarkastelun alla. KPAMK:n lukuja verrataan valtakunnallisiin keskiarvoihin ja muihin kouluihin. Vertailua eri vuosikurssien ja koulutusalojen välillä tehdään myös Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sisällä. Lisäksi vuosien 2009–2011 väliset vaihtelut tuloksissa ovat analysoinnin kohteena. Tutkimuksen aihepiirit ja niiden sisältämät kysymykset ovat lajiteltu eri osioihin, jotka ovat seuraavat: yrittäjyysaikomukset, subjektiivinen normi, kyvykkyyssuskomukset, asenteet ja yrittäjyyskyvyt. Toiseen alalukuun on koottu taustatietoa KPAMK:n opiskelijoista.

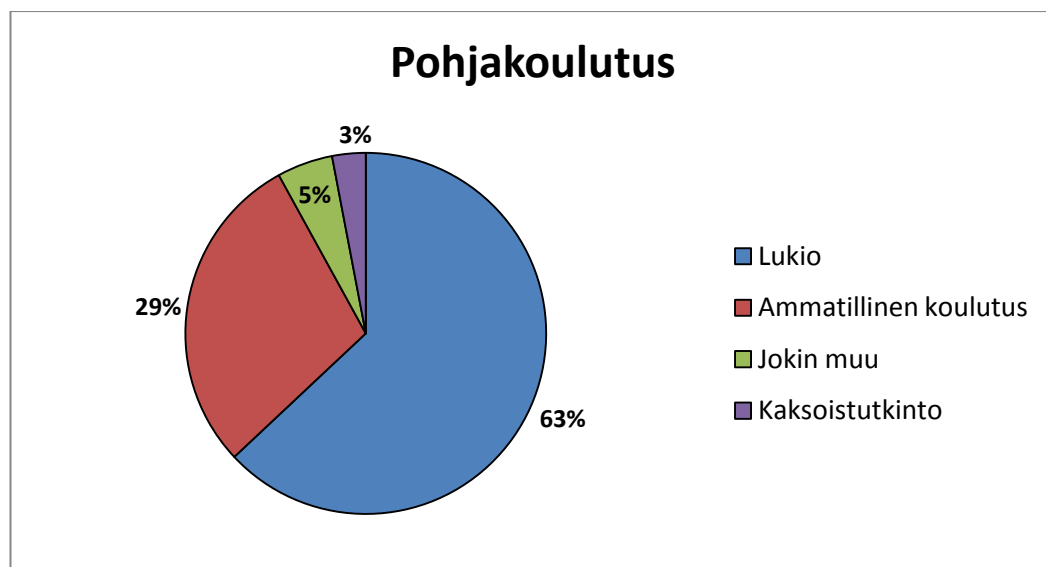
5.1 Opinnäytetyötutkimuksen kuvaus

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan, vertaillaan ja analysoidaan Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun (nykyinen Centria ammattikorkeakoulu) opiskelijoiden yrittäjyysaikomuksia ja -asenteita Entre Intentio -kyselytutkimuksen tulosten pohjalta. Opinnäytetyötutkimuksen toimeksiantajana oli Centria ammattikorkeakoulu, joka halusi selvittää, millaisia koulun opiskelijoiden yrittäjyysintentiot, -kyvyt ja -asenteet ovat, sekä miten ne ovat muuttuneet ja kehittyneet. Toimeksianto saatiin tammikuussa 2013 ja tutkimuksen työstäminen aloitettiin saman vuoden helmikuussa.

Tutkimuksen pohjamateriaalina toimivat Seinäjoen ammattikorkeakoulun tarjoamat PowerPoint-diasarjat, joista löytyvät Entre Intentio -tutkimuksen tulokset eri vuosilta sekä tilastotieteelliseen analysointiin tarkoitetun tietokoneohjelmisto SPSS:n avulla koottu tiedosto, joka sisältää materiaalia KPAMK:n opiskelijoiden syksyn 2011 vastauksista. Opinnäytetyötutkimuksessa käytettyä Entre Intentio -tutkimusmateriaalia oli kerätty vuosien 2009–2011 välisenä aikana.

5.2 Taustatietoa KPAMK:n opiskelijoista

Entre Intentio -kyselytutkimukseen osallistui Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta vuoden 2011 syksyllä 310 opiskelijaa. Vastanneista ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita oli 154, toisen 79, kolmannen 71 ja neljännen kuusi. Opiskelijoista 46 prosenttia oli naisia ja 54 prosenttia miehiä. Vastaajien keskiarvoikä oli 22,5 vuotta. (Varamäki ym. 2012.) Opiskelijoiden pohjakoulutus jakautui kuvion 7 mukaisesti.

KUVIO 7. Opiskelijoiden pohjakoulutus (KPAMK syksy 2011)

Kuten kuviosta 7 käy ilmi, suurimmalla osalla kyselyyn vuonna 2011 osallistuneista oli taustalla lukiokoulutus. Ammatillisen koulutuksen omaasi 29 prosenttia vastanneista ja kaksoistutkinnon oli suorittanut 3 prosenttia vastanneista. (Varamäki ym. 2012.)

Kysymykseen ”Oletko tällä hetkellä perustamassa omaa yritystä?” viisi prosenttia Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoista vastasi myönteisesti. Vastauksissa ei ollut eri vuosikurssien välillä kovinkaan suuria eroavaisuuksia. Myös valtakunnallisella tasolla myönteisesti vastanneiden keskiarvo oli viisi prosenttia. Kysyttäessä ”Ovatko opintoni tähän mennessä antaneet minulle valmiuksia ryhtyä yrittäjäksi” KPAMK:n opiskelijoiden keskiarvoksi saatiin 3,5 vastausasteikon olles-

sa 1–7 (1=täysin eri mieltä ja 7=täysin samaa mieltä). KPAMK:n tulos on hivenen valtakunnallista keskiarvoa alhaisempi, joka oli 3,7. Kysymykseen vastasivat toisen, kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijat. Samaista asteikkoa käyttäen väittämän ”Koulutusohjelmassani kannustetaan yrittäjämäiseen toimintatapaan” keskiarvoksi KPAMK:n opiskelijoiden kohdalla tuli 3,9. Tämäkin tulos on valtakunnallista keskiarvoa (4,3) alhaisempi. Vertailun vuoksi mainittakoon, että paras tulos löytyi Savonia-ammattikorkeakoulusta, jonka keskiarvo oli 5,7. (Varamäki ym. 2012.)

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kaikki vastaajat huomioiden noin 60 prosentilta löytyi yrittäjiä perheen lähipiiristä vuonna 2011 (Seinäjoen ammattikorkeakoulu).

TAULUKKO 2. Yrittäjyystausta opiskelijoiden perheen lähipiirissä (KPAMK syksy 2011)

Onko perheesi lähipiirissä (vanhemmat, sisarukset, jne.) sellaisia henkilöitä, jotka ovat perustaneet oman yrityksen ja olleet yrittäjänä?			
KPAMK syksy 2011			
Koulutusala	kyllä	ei	yhteensä
Humanistinen ja kasvatusala	3 (27,3 %)	8 (72,7 %)	11
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	19 (79,2 %)	5 (20,8 %)	24
Tekniikan ja liikenteen ala	44 (56,4 %)	34 (43,6 %)	78
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	22 (62,9 %)	13 (37,1 %)	35
yhteensä	88 (59,5 %)	60 (40,5 %)	148

Taulukon 2 mukaisesti eri koulutusaloja tarkasteltaessa eniten yrittäjiä opiskelijoiden perhepiiristä löytyi sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta, suhteessa vastaajien määrään. Tekniikan ja liikenteen alalta sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta yrittäjyyttä perhepiiristä löytyi yli puolelta vastanneista. Sen sijaan humanistiselta ja kasvatusalalta yli 70 prosentilta ei lähipiiristä yrittäjiä löytynyt. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

Seinäjoen ammattikorkeakoulun keräämissä taustatiedoissa käsiteltiin myös ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden aiempaa osallistumista yrittäjyysaiheisille kursseille tai yrittäjyyskoulutukseen. Syksyllä 2011 Keski-Pohjanmaan ammatti-

korkeakoulun ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoista 29 prosenttia oli kyseisille kursseille osallistunut. Tarkasteltaessa Suomen muita ammattikorkeakouluja, korkein prosentti (37 %) löytyi Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta. Jatkokesymyksessä yrittäjyysaiheisille kursseille osallistuneilta kysyttiin kuinka yleisluontoista koulutus oli. KPAMK:n vastausten keskiarvo oli 2,6, mikä tarkoittaa asteikolla 1–7 sitä, että koulutus koettiin varsin yleisluontoiseksi, eikä erityisen syväluotaavaksi. (Varamäki ym. 2012.)

Taustatieto-osiossa toisen, kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijat vastasivat kysymykseen ”Oletko suorittanut tähän mennessä opintoja, joihin on sisällynyt yrittäjyyteen ja liiketoiminnan perustamiseen liittyviä aiheita/osioita?”. Vuonna 2011 Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kaikkien kolmen vuosikurssin vastaukset jakautuivat seuraavasti: kyllä 63 prosenttia, en 37 prosenttia. Toisen vuosikurssin opiskelijoista 53 prosenttia oli suorittanut yrittäjyyteen ja liiketoiminnan perustamiseen liittyviä opintoja, kolmannen vuosikurssin opiskelijoista 75 prosenttia ja neljännen vuosikurssin vastaajista 67 prosenttia. Kaikki vuosikurssit huomioiden valtakunnalliset prosenttiluvut olivat seuraavanlaisia: kyllä 61, en 39. (Varamäki ym. 2012.)

TAULUKKO 3. Yrittäjyysopetuksen muodot Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa (KPAMK syksy 2011)

Jos olet suorittanut yrittäjyyteen liittyviä opintoja, minkä tyyppiseen yrittäjyysopetukseen olet osallistunut?	
KPAMK syksy 2011	
Opetusmuoto	%
perinteinen opintojakso	93
harjoitusyritystoiminta	36
liiketoimintasuunnitelman laatiminen	35
tutustumiskäynnit yrityksiin tai yrittäjien vierailut koulussa	35
projektityyppinen opintojakso	10
liiketoimintakilpailuun osallistuminen	7
opinnot osuuskunnan tai muun yrityksen kautta	1
yrityshautomo	1

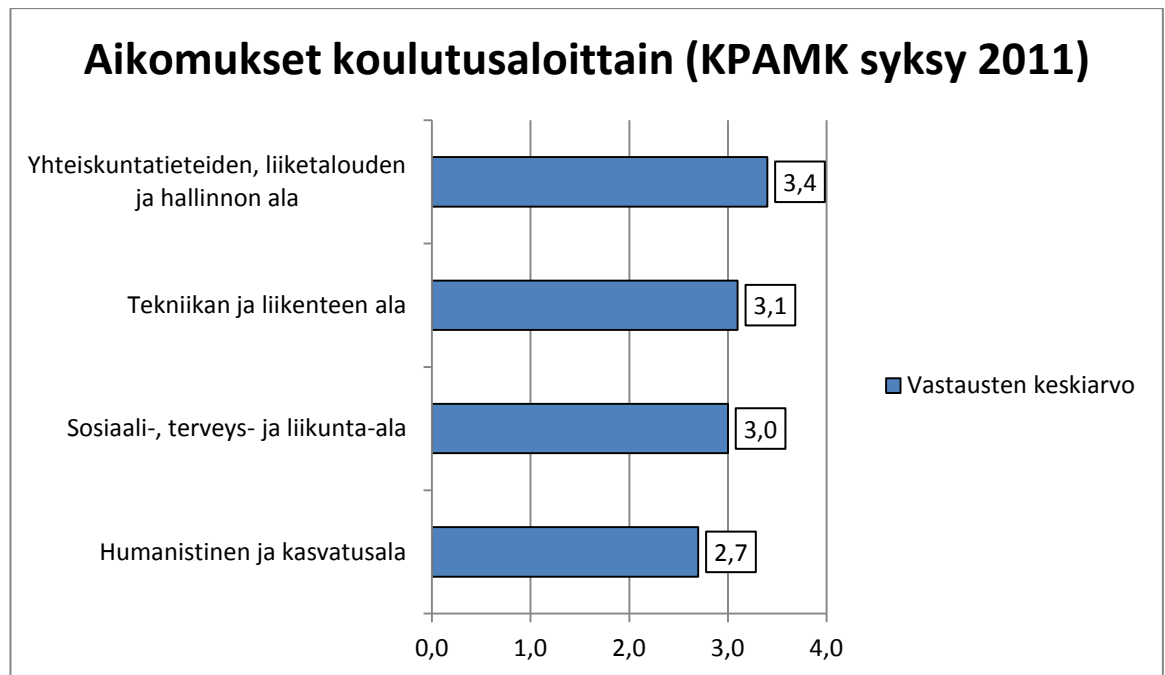
Taulukosta 3 käyvät ilmi niiden KPAMK:n opiskelijoiden, jotka olivat suorittaneet yrittäjyyteen liittyviä opintoja, vastaukset, jossa selvitettiin minkä tyyppiseen yrittä-

jjysopetukseen opiskelija oli osallistunut. Vuoden 2011 vastaajista 93 prosenttia oli osallistunut perinteiselle yrittäjyyteen liittyvälle opintojaksolle. Harjoitusyritystoiminta oli tuttua 36 prosentille vastaajista. 35 prosenttia oli laatinut liiketoimintasuunnitelman ja samainen prosentuaalinen määrä oli ollut mukana joko tutustumiskäynnillä yritykseen tai osallistunut koulussa järjestettyyn yrittäjävierailuun. Projektityyppiselle opintojaksolle oli ottanut osaa 10 prosenttia ja liiketoimintakilpailuun 7 prosenttia vastanneista. Hyvin pieni osa vastaajista oli suorittanut opintoja osuuskunnan, muun yrityksen tai yrityshautomon kautta. (Varamäki ym. 2012.)

5.3 Yrittäjyysaikomukset

Yrittäjyysaikomukset-osiossa selvitettiin opiskelijoiden aikomuksia ryhtyä yrittäjäksi. Myös tässä osiossa kaikkiin kysymyksiin vastattiin asteikolla 1–7. Syksyllä 2011 Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kaikkien vastanneiden keskiarvoksi tuli 3,1. Valtakunnallinen keskiarvo oli 3,3 ja paras tulos mitattiin Hämeen ammattikorkeakoulussa, jonka vastaava luku oli 3,8. Heikoimmat tulokset yrittäjyysaikomuksia käsittelevässä osiossa löytyivät Oulun seudun ammattikorkeakoulusta. (Varamäki ym. 2012.)

Tässä luvussa tarkastellaan sitä, miten yrittäjyysaikomukset vaihtelevat KPAMK:n eri koulutusaloilla, sekä sitä, millaiset ovat erot eri vuosikurssien välillä. Kuviosta 8 käyvät ilmi eri koulutusalojen tulokset.

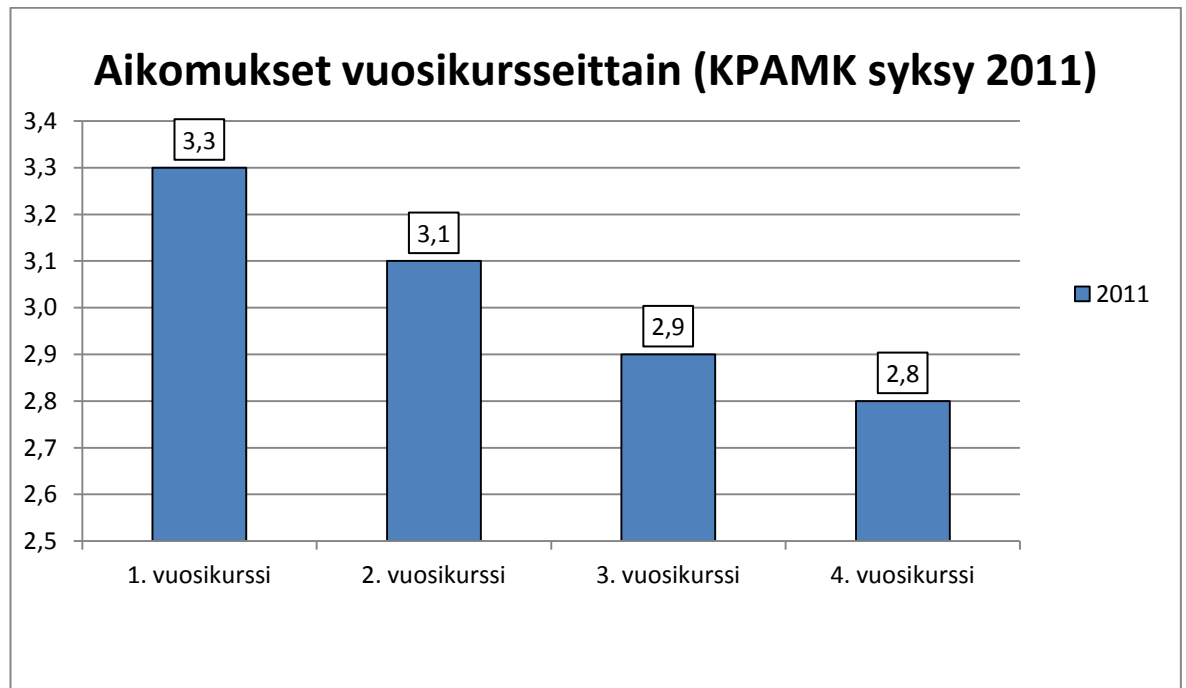

KUVIO 8. Yrittäjyysaikomukset KPAMK:ssa koulutusaloittain vuonna 2011

Kuten kuviosta 8 voidaan havaita, on yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoilla korkein keskiarvo yrittäjyysaikomuksia mitattaessa. Tekniikan ja liikenteen alan, sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijoiden tulokset ovat hyvin lähellä toisiaan. Alhaisimmat tulokset mitattiin humanistisella ja kasvatustieteiden alalla. (Varamäki ym. 2012.) Edellisen vuoden vastaaviin tuloksiin verrattaessa suurin pudotus yrittäjyysaikomuksissa on tapahtunut tekniikan ja liikenteen alalla. Muiden koulutusalojen tulokset olivat pysyneet hyvin samansuuntaisina. (Varamäki ym. 2011.) Vuodesta 2009 keskiarvot ovat tulleet kaikilla koulutusaloilla hieman alaspäin (Lautamaja & Varamäki 2010).

Tarkasteltaessa yrittäjyysaikomuksia eri vuosikurssien välillä (KUVIO 9), voidaan havaita, että syksyllä 2011 Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa myönteisimmin oman yrityksen perustamiseen suhtautuivat ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat. Toisen, kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijoiden keskuudessa keskiarvot olivat jo pienemmät. Suurimmassa osassa Suomen ammattikorkeakouluja trendi oli hyvin samankaltainen, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. (Varamäki ym. 2012.) KPAMK:n opiskelijoiden yrittäjyysaikomusten hiipumista vuosikurssilta seuraavalle voidaan ehkä selittää sillä, että vielä ensimmäisenä

vuonna käsitykset yrittäjyydestä eivät ole täysin realistisia, mutta opintojen edetessä kokonaiskuva yrittäjyyden vaatimuksista sekä työn sisällöstä selkiytyy.

KUVIO 9. Yrittäjyysaikomukset KPAMK:ssa vuosikursseittain vuonna 2011

Syksyllä 2011 Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoilta selvitettiin oman yrityksen perustamisen todennäköisyyttä. Kysymyksen ”Kuinka todennäköistä on, että tulet perustamaan oman yrityksen valmistumisesi jälkeen (tai opintojen aikana)?” vastaukset jakaantuivat koulutusaloittain seuraavanlaisesti (TAULUKKO 4):

TAULUKKO 4. Oman yrityksen perustamisaikomukset valmistumisen jälkeen (KPAMK syksy 2011)

Kuinka todennäköistä on, että tulet perustamaan oman yrityksen valmistumisesi jälkeen (tai opintojesi aikana)?								
KPAMK syksy 2011	Asteikko 1–7							
Koulutusala	1	2	3	4	5	6	7	yhteensä
Humanistinen ja kasvatusala	9	14	7	3	0	2	0	35
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	8	6	1	7	2	0	0	24
Tekniikan ja liikenteen ala	44	48	27	26	20	7	6	178
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	8	26	17	8	4	5	1	69
yhteensä	69	94	52	44	26	14	7	306
(asteikko: 1=erittäin epätodennäköistä 7=erittäin todennäköistä)								

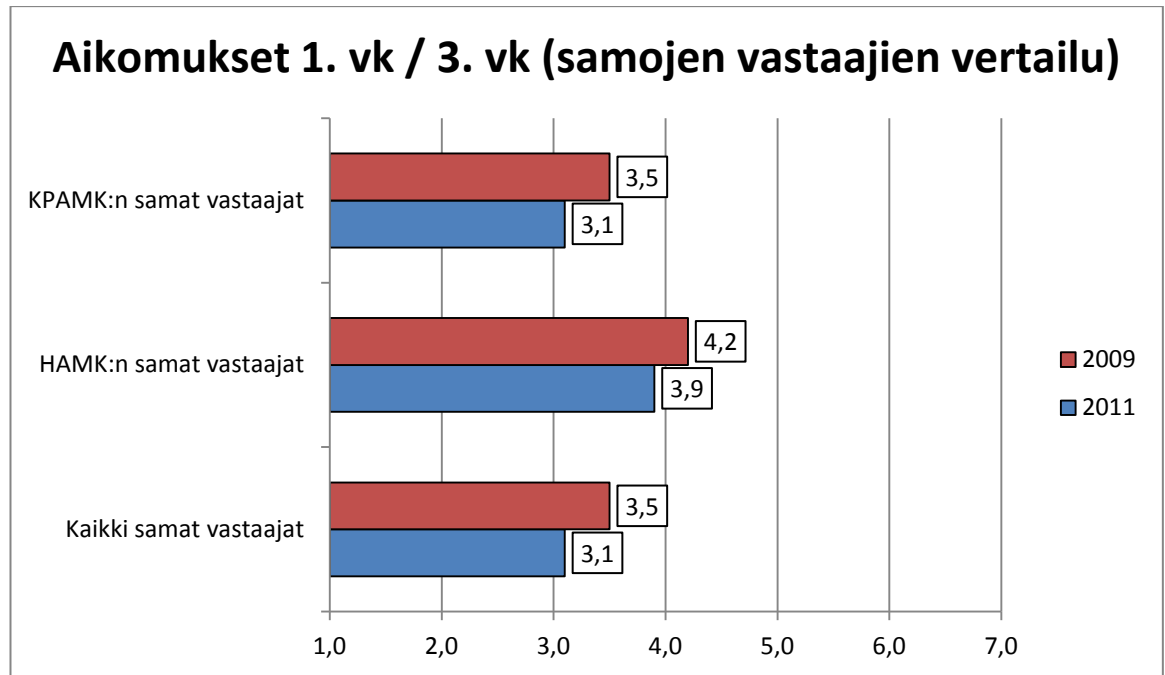
Kuten taulukosta 4 voidaan havaita, ainoastaan seitsemän 306 opiskelijasta, eli 2,3 prosenttia, piti erittäin todennäköisenä oman yrityksen perustamista valmistumisen jälkeen tai opintojensa aikana. Yli puolet vastanneista piti sitä erittäin tai melko epätodennäköisenä (asteikon kohdat 1–2). Eniten positiivisia aikomuksia (asteikon kohdat 5–7) esiintyi tekniikan ja liikenteen alan (18,5 %) sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan (14,5 %) opiskelijoiden keskuudessa. Sen sijaan niin humanistisella ja kasvatusalalla (5,7 %) kuin sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla (8,3 %) positiiviset aikomukset olivat vähäisempiä. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

Kysymykseen ”Kuinka vakaa aikomus sinulla on tulla yrittäjäksi jossain vaiheessa työuraasi?” vastasivat Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijat syksyllä 2011 taulukon 5 mukaisesti.

TAULUKKO 5. Oman yrityksen perustamisaikomukset jossain vaiheessa työuraa (KPAMK syyskuu 2011)

Kuinka vakaa aikomus sinulla on tulla yrittäjäksi jossain vaiheessa työuraasi?								
KPAMK syyskuu 2011	Asteikko 1–7							
Koulutusala	1	2	3	4	5	6	7	yhteensä
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	9	11	4	4	5	1	1	35
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	4	9	3	2	3	2	1	24
Tekniikan ja liikenteen ala	35	42	22	36	31	7	7	180
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	7	18	10	8	17	4	7	71
yhteensä	55	80	39	50	56	14	16	310
(asteikko: 1=ei minkäänlaista aikomusta 7=erittäin vahva aikomus)								

Niin kuin taulukko 5 osoittaa, KPAMK:n kaikkien koulutusalojen 310 vastaajasta 16:lla, eli 5,2 prosentilla, oli erittäin vahva aikomus ryhtyä jossain vaiheessa työuraansa yrittäjäksi. 17,7 prosentilla vastaajista ei ollut minkäänlaista aikomusta ryhtyä yrittäjäksi missään työuransa vaiheessa. Humanistisen ja kasvatustieteiden opiskelijoista viidenneksellä oli positiivisia aikomuksia (asteikon kohdat 5–7) ryhtyä yrittäjäksi jossain vaiheessa työuraa. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla neljänneksellä oli vastaavia positiivisia aikomuksia. Sen sijaan lähes 40 prosentilta yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoista löytyi tällaisia aikomuksia. Taulukkoja 4 ja 5 vertailtaessa huomataan, että vaikkakaan oman yrityksen perustaminen ei ole kovin monella suunnitelmassa heti valmistumisen jälkeen, ei se poissulje yrittäjäksi ryhtymistä myöhemmin työuralla ja monille se on jopa todennäköistä (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

KUVIO 10. Yrittäjyysaikomukset (samojen vastaajien vertailu, vuodet 2009 ja 2011)

Kuviossa 10 vertaillaan yrittäjyysaikomusten kehitystä samojen vastaajien osalta ensimmäisellä ja kolmannella vuosikurssilla. Mukana kuvion 10 vertailussa ovat Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun ja Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) tulokset sekä valtakunnalliset tulokset vuosilta 2009 ja 2011. Samojen vastaajien vertailuun osallistui KPAMK:sta humanistinen ja kasvatusala sekä tekniikan ja liikenteen ala. Opiskelijoiden yrittäjyysaikomukset ovat laskeneet kautta linjan tultaessa ensimmäiseltä vuosikurssilta kolmannelle. KPAMK:n keskiarvot ovat samassa suhteessa valtakunnallisten vastaavien kanssa, niiden ollessa 3,5 vuonna 2009 ja 3,1 vuonna 2011 (asteikolla 1–7). Maanlaajuisesti korkeimmat keskiarvot mitattiin Hämeen ammattikorkeakoulussa, jossa vuoden 2009 luku oli 4,2 ja vuoden 2011 luku 3,9. (Varamäki ym. 2012.)

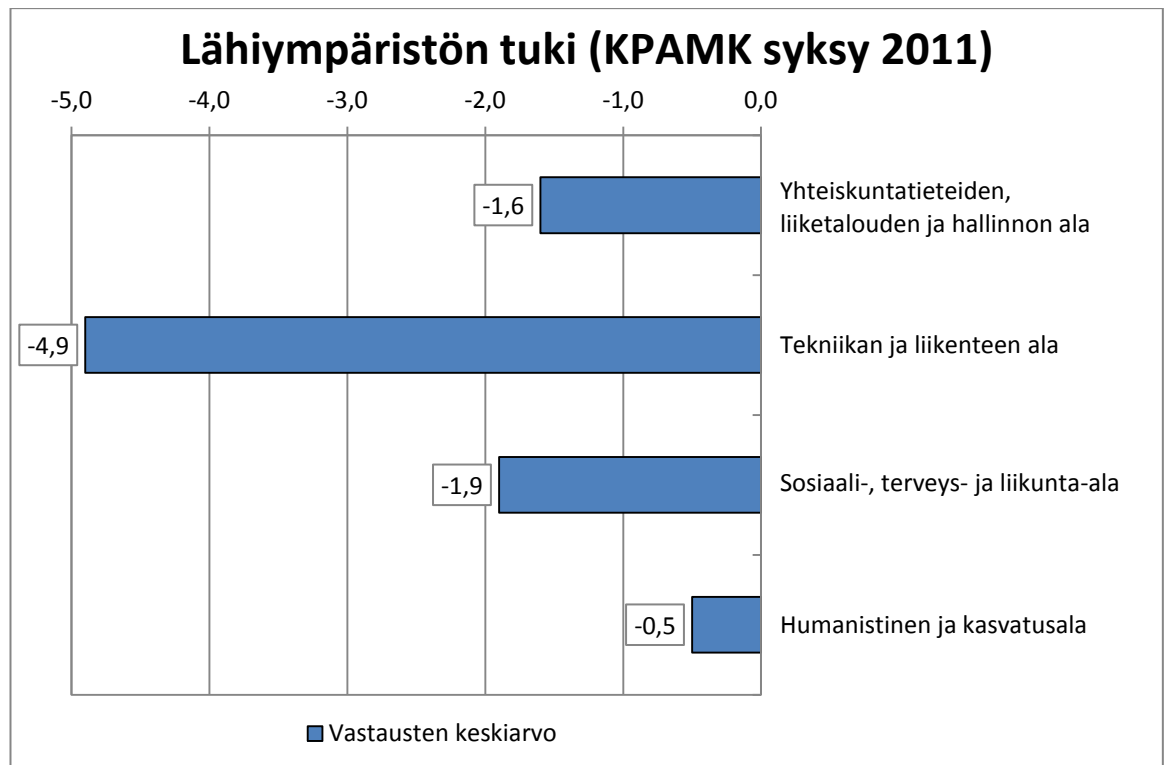
5.4 Subjektiiivinen normi

Kyselyn subjektiivinen normi -kohdassa kartoitettiin opiskelijoiden lähiympäristön tuen määrää ja sen vaikutusta yrittäjyysaikomuksiin. Osiossa selvitetään sitä, mi-

ten vastaaja kokee lähipiirinsä suhtautuvan hänen mahdolliseen yrittäjyyteensä. Tässä nimenomaisessa osiossa tulosten vaihteluväli on -63 – +63, joten asteikko eroaa muista tutkimuksen osioista. Negatiiviset luvut ilmaisevat opiskelijan kokevan lähiympäristön tuen olevan vähäistä. Kun luvut ovat positiivisia, kokee opiskelija lähiympäristön tuen myönteisemmäksi. (Varamäki ym. 2012.)

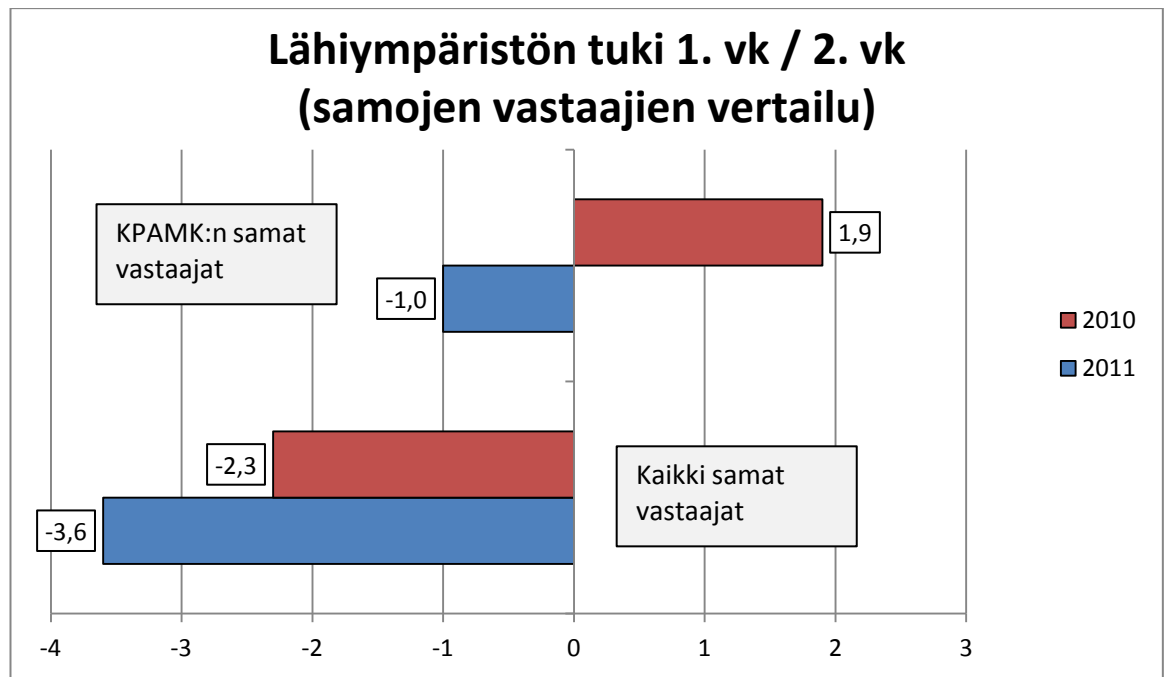
Vuoden 2011 keskiarvoja vertailtaessa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun tulos oli lähes sama kuin valtakunnallinenkin. Kaikkien ammattikorkeakoulujen tulokset jäivät kuitenkin negatiivisen puolelle. Parhaimmat keskiarvot löytyivät Hämeen ammattikorkeakoulusta ja huonoimmat Savonia-ammattikorkeakoulusta. (Varamäki ym. 2012.)

Kuviosta 11 voidaan nähdä, että syksyllä 2011 Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa lähiympäristön tuen huonoimmaksi kokivat tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat. Paras tilanne oli humanistisella ja kasvatusalalla. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala asettuivat keskiarvoiltaan näiden kahden edellä mainitun väliin. Tuloksia vertailtaessa on kuitenkin otettava huomioon sen laaja asteikko, erot eivät siis ole viime kädessä järin kään suuria. (Varamäki ym. 2012.)

KUVIO 11. Lähiympäristön tuki KPAMK:ssa koulutusaloittain vuonna 2011

Tarkasteltaessa lähiympäristön tuen muutosta samojen vastaajien kohdalla vuosien 2010 ja 2011 osalta (KUVIO 12), voidaan havaita, että opiskelijat kokevat tuen määrän laskeneen. Tämä pätee niin Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kohdalla kuin valtakunnallisestikin. Vuonna 2010 KPAMK:n opiskelijoiden tulos oli 1,9, kun vuotta myöhemmin vastaava luku oli -1,0. Valtakunnallinen keskiarvo las-ki vuosien 2010 ja 2011 välillä -2,3:sta -3,6:teen. KPAMK:n kohdalla lasku oli siis selkeämpi. Samojen vastaajien vertailussa on otettava kuitenkin huomioon se, että vastaajien määrä oli pienempi kuin tutkimuksessa yleensä. Lisäksi KPAMK:sta kyseisessä vertailussa eivät olleet mukana sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijat. (Varamäki ym. 2012.)

KUVIO 12. Lähiympäristön tuki (samojen vastaajien vertailu, vuodet 2010 ja 2011)

Yksi lähiympäristön tukea kartoittavista kysymyksistä oli ”Kuinka paljon välität siitä, mitä läheisimmät perheenjäsenesi ajattelevat, jos tavoittelet oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumisesi jälkeen?”. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun eri koulutusohjelmien väliset erot edellä mainitun kysymyksen suhteen vuonna 2011 selviävät taulukosta 6.

TAULUKKO 6. Läheisten mielipiteiden vaikutus omiin yrittäjyysaikomuksiin (KPAMK syksy 2011)

Kuinka paljon välität siitä, mitä läheisimmät perheenjäsenesi ajattelevat, jos tavoittelet oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumisesi jälkeen?								
KPAMK syksy 2011	Asteikko 1–7							
Koulutusala	1	2	3	4	5	6	7	yhteensä
Humanistinen ja kasvatusala	4	6	1	11	9	4	0	35
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	1	3	6	6	4	4	0	24
Tekniikan ja liikenteen ala	30	29	30	35	31	16	8	179
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	7	10	9	12	17	11	4	70
yhteensä	42	48	46	64	61	35	12	308

(asteikko: 1=en lainkaan 7=todella paljon)

Ainoastaan 12 vastaajaa 308:sta laitto todella paljon painoarvoa sille, mitä läheisimmät perheenjäsenet ajattelevat opiskelijan aikomuksista ryhtyä yrittäjäksi valmistumisen jälkeen (TAULUKKO 6). Koulutusaloittaisia prosenttimääriä mitattaessa eniten vastauksia asteikon kohtiin 1–3 löytyi tekniikan ja liikenteen alalta (49,7 %). Tämä tarkoittaa siis sitä, että nimenomaisen koulutusalan opiskelijat antavat vähiten painoarvoa läheisten mielipiteille asian suhteen, muihin koulutusaloihin verrattuna. Humanistisen ja kasvatustieteiden, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan vastaavat prosentit olivat 31,4, 41,7 ja 37,1. Kun tarkastellaan vastauksia asteikon kohdissa 5–7, huomataan, että yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoiden yrityksen perustamisaikomuksiin läheisimpien perheenjäsenten mielipiteet vaikuttavat eniten. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

Yksi subjektiivinen normi -kohdan väittämistä tutkimuksessa oli ”Uskon, että läheisimmät perheenjäseneni ajattelevat, että minun ei pitäisi / pitäisi tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumisen jälkeen”. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa vastaukset jakoutuivat koulutusaloittain taulukon 7 mukaisesti. Taulukon vastaukset ovat vuodelta 2011.

TAULUKKO 7. Uskomukset läheisimpien perheenjäsenten ajatuksista yrittäjänä toimimista kohtaan (KPAMK syksy 2011)

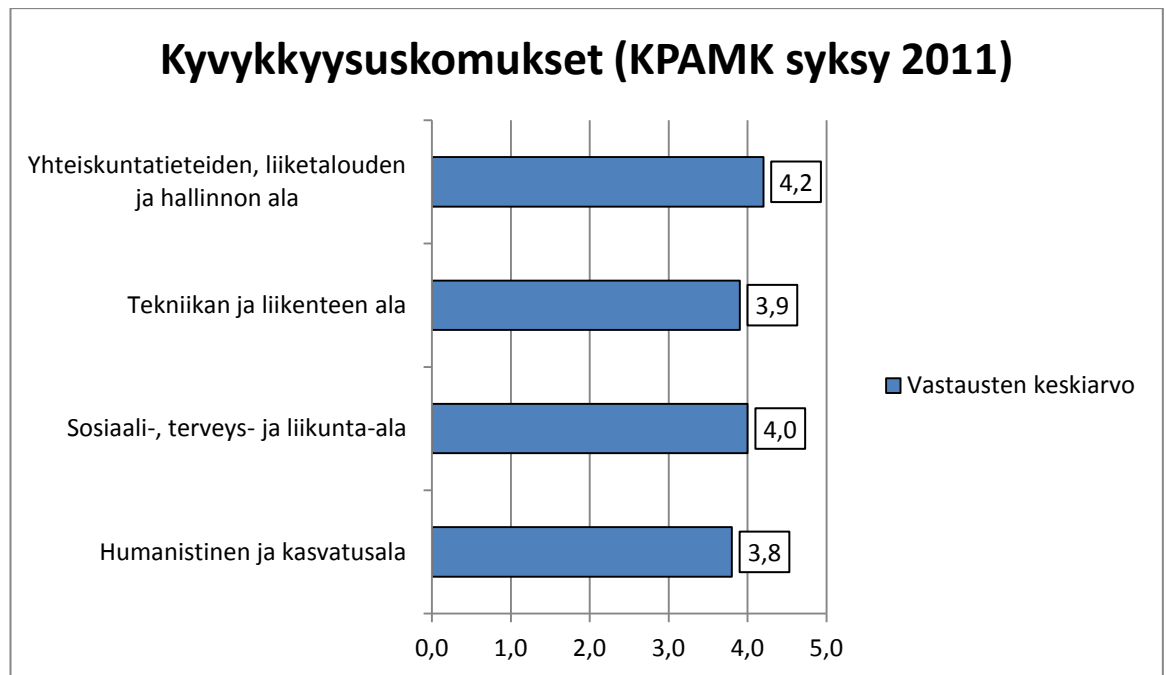
Uskon, että läheisimmät perheenjäseneni ajattelevat, että minun ei pitäisi / pitäisi tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumisen jälkeen.								
Koulutusala	Asteikko 1–7							yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	4	9	6	12	4	0	0	35
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	2	3	4	9	3	3	0	24
Tekniikan ja liikenteen ala	22	26	39	61	15	10	5	178
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	2	11	13	29	5	6	5	71
yhteensä	30	49	62	111	27	19	10	308
(asteikko: 1=ei pitäisi 7=pitäisi)								

Taulukko 7 osoittaa, että Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla opiskelijoiden uskomukset läheisimpien perheenjäsenten myönteiseen suhtautumiseen opiskelijan yrittäjänä toimimiseen olivat positiivisim-

mat. Asteikon kohtiin 5–7 vastasi neljännes kyseisen alan opiskelijoista. Humanistisella ja kasvatusalalla vastaava määrä oli pienin, prosentuaalisen osuuden ollessa 11,4 prosenttia. Tekniikan ja liikenteen ala sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala sijoittuivat edellä mainittujen välimaastoon, prosenttien ollessa 16,9 ja 16,0. Yhteistä kaikilla koulutusaloilla oli se, että merkittävä joukko uskoi lähipiirin ajattelevan opiskelijan yrittäjänä toimimisesta negatiivisesti. Humanistisella ja kasvatusalalla asteikon 1–3 kohtiin vastasi 54,3 prosenttia, tekniikan ja liikenteen alalla 48,9 prosenttia, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla 37,5 prosenttia ja yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla 36,6 prosenttia opiskelijoista. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

5.5 Kyvykkyyssuskomukset

Tässä osiossa selvitettiin sitä, millaisia vastaajien uskomukset omista kyvyistä yrittäjänä toimimista kohtaan ovat. Vastaukset pisteytettiin jälleen asteikolla 1–7. Vuonna 2011 erot eri ammattikorkeakoulujen välillä olivat vähäisiä, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sijoituessa hieman alle valtakunnallisen tason, kun taas vuotta aiemmin KPAMK:n tulos vastasi valtakunnallista keskiarvoa. (Varamäki ym. 2011; Varamäki ym. 2012.) Kyvykkyyssuskomukset näyttäytyivät KPAMK:n eri koulutusaloilla kuvion 13 mukaisesti.

KUVIO 13. Kyvykkyyssuomukset KPAMK:ssa koulutusaloittain vuonna 2011

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoilla usko omaan kykyihin yrittäjänä oli korkeampi kuin muilla koulutusaloilla. Erot eri koulutusalojen välillä eivät kuitenkaan olleet kovinkaan suuria. Syksyn 2011 otannassa eroavuudet eri vuosikurssien opiskelijoiden välillä olivat hyvin vähäisiä. (Varamäki ym. 2012.) Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan hieman korkeampaa keskiarvoa voitaneen selittää sillä, että liiketalouden koulutusohjelmassa keskitytään jo lähtökohtaisesti enemmän yrittäjyyteen kuin muissa koulutusohjelmissä.

TAULUKKO 8. Yrityksen perustamisen helppous/vaikeus (KPAMK syksy 2011)

Minulle yrityksen perustaminen ja yrittäjänä toimiminen valmistumiseni jälkeen olisi erittäin helppoa/erittäin vaikeaa.								
KPAMK syksy 2011	Asteikko 1–7							
Koulutusala	1	2	3	4	5	6	7	yhteensä
Humanistinen ja kasvatusala	0	0	2	13	9	7	3	34
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	0	1	1	6	7	7	2	24
Tekniikan ja liikenteen ala	3	9	23	53	49	28	15	180
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	1	4	14	23	20	5	3	70
yhteensä	4	14	40	95	85	47	23	308
(asteikko: 1=erittäin helppoa 7=erittäin vaikeaa)								

Taulukko 8 osoittaa, että 308 KPAMK:n opiskelijasta vain neljä vastaajaa koki oman yrityksen perustamisen ja yrittäjänä toimimisen valmistumisen jälkeen erittäin helpoksi. Suurimmat vastausmäärät löytyivät, kaikki koulutusalat huomioiden, asteikon väliltä 4–5. Jollakin tasolla helppona (asteikon kohdat 1–3) yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista piti 27,1 prosenttia yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoista ja 19,4 prosenttia tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoista. Sen sijaan humanistisella ja kasvatusalalla sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla vastaavat luvut olivat huomattavasti pienemmät (5,9 % ja 8,3 %). Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta löytyi pienin prosentuaalinen osuus niitä, jotka kokivat yrityksen perustamisen ja yrittäjänä toimimisen erittäin vaikeaksi (asteikon kohta 7). Muiden koulutusalojen kyseiset prosentit olivat suhteessa toisiinsa hyvin samanlaiset. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

Väittämän ”Sellaisia asioita, joihin en voi itse vaikuttaa, mutta jotka voisivat estää minua perustamasta yritystä ja toimimasta yrittäjänä valmistumiseni jälkeen on olemassa hyvin vähän/paljon” tulokset vuodelta 2011 olivat Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa taulukon 9 mukaiset.

TAULUKKO 9. Itsestä riippumattomat esteet yrittäjänä toimimiselle (KPAMK syksy 2011)

Sellaisia asioita, joihin en voi itse vaikuttaa, mutta jotka voisivat estää minua perustamasta yritystä ja toimimasta yrittäjänä valmistumiseni jälkeen on olemassa hyvin vähän/paljon.								
KPAMK syksy 2011	Asteikko 1–7							yhteensä
Koulutusala	1	2	3	4	5	6	7	
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	2	5	5	19	4	0	0	35
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	2	7	2	10	3	0	0	24
Tekniikan ja liikenteen ala	17	31	29	59	28	12	3	179
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	5	12	21	19	7	5	1	70
yhteensä	26	55	57	107	42	17	4	308

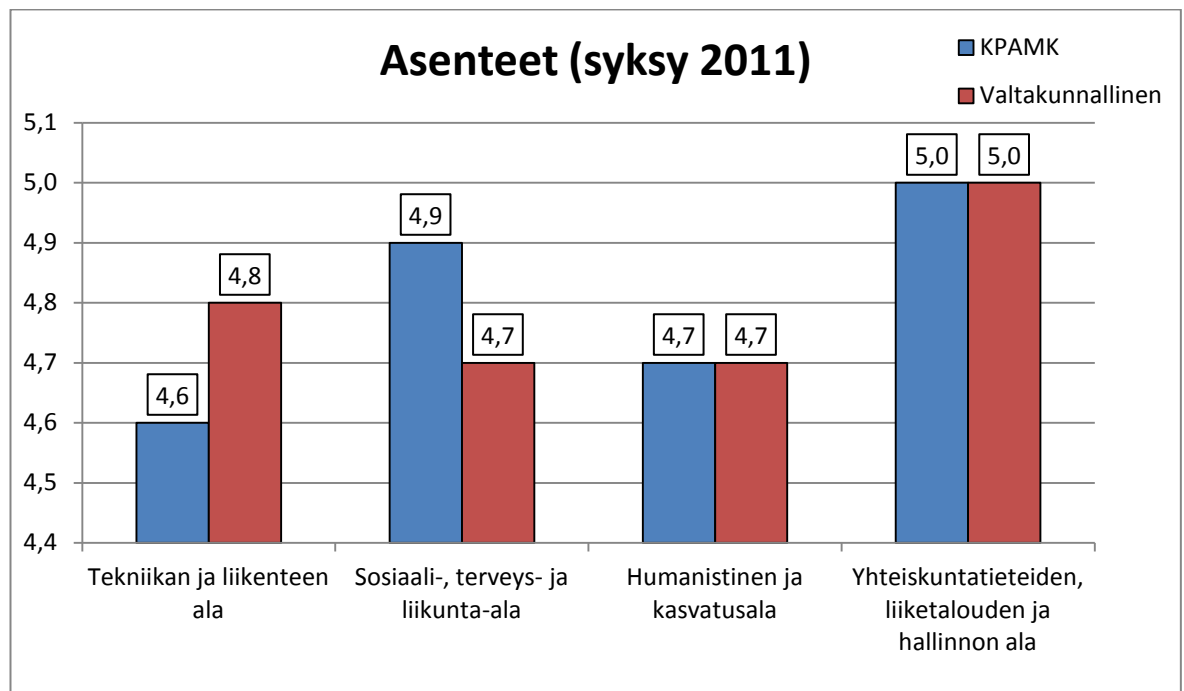
(asteikko: 1=hyvin vähän 7=paljon)

Taulukko 9 osoittaa, että ainoastaan neljä opiskelijaa kaikista vastanneista koki, että heillä on paljon itsestä riippumattomia esteitä yrittäjäksi ryhtymiselle valmistumisen jälkeen. Humanistiselta ja kasvatustieteiden alalta sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta ei tullut yhtään vastausta asteikon kohtiin 6–7. Tarkasteltaessa tuloksia koulutusaloittain asteikon kohdissa 1–3, prosentuaalisesti eniten vastauksia löytyi yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta (54,3 %). Yli puolet edellä mainitun alan opiskelijoista siis kokivat, että yrittäjäksi ryhtymiselle oli vähän esteitä. Muiden koulutusalojen vastaavat prosentit olivat seuraavat: sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 45,8, tekniikan ja liikenteen ala 43,0, sekä humanistinen ja kasvatustieteiden ala 34,3 prosenttia. Prosenttimäärissä mitattuna eniten itsestä riippumattomia esteitä yrittäjänä toimimiselle kokivat KPAMK:ssa tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat (24,0 %). Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan tulos oli 18,6 prosenttia, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 12,5 prosenttia sekä humanistisen ja kasvatustieteiden alan 11,4 prosenttia. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

5.6 Asenteet yrittäjyyttä kohtaan

Opiskelijoiden suhtautumista yrittäjyyteen uravaihtoehtona selvitettiin Entre Intention -kyselytutkimuksen yrittäjyyttä käsittelevässä osiossa. Syksyllä 2011 tehdystä kyselystä voidaan nähdä, että KPAMK:n opiskelijoiden suhtautuminen yrittäjyyteen on hieman negatiivisempaa kuin valtakunnallinen keskiarvo. Koko

maan mittakaavassa eri ammattikorkeakoulujen väliset erot ovat kuitenkin suhteellisen pieniä. Myöskään suurempia vaihteluita ei ole havaittavissa eri vuosikurssien välillä valtakunnallisesti tai Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kohdalla. (Varamäki ym. 2012.) Kuviossa 14 verrataan KPAMK:n tuloksia valtakunnallisiin keskiarvoihin koulutusaloittain. Tarkastelun kohteena ovat syksyn 2011 tulokset.

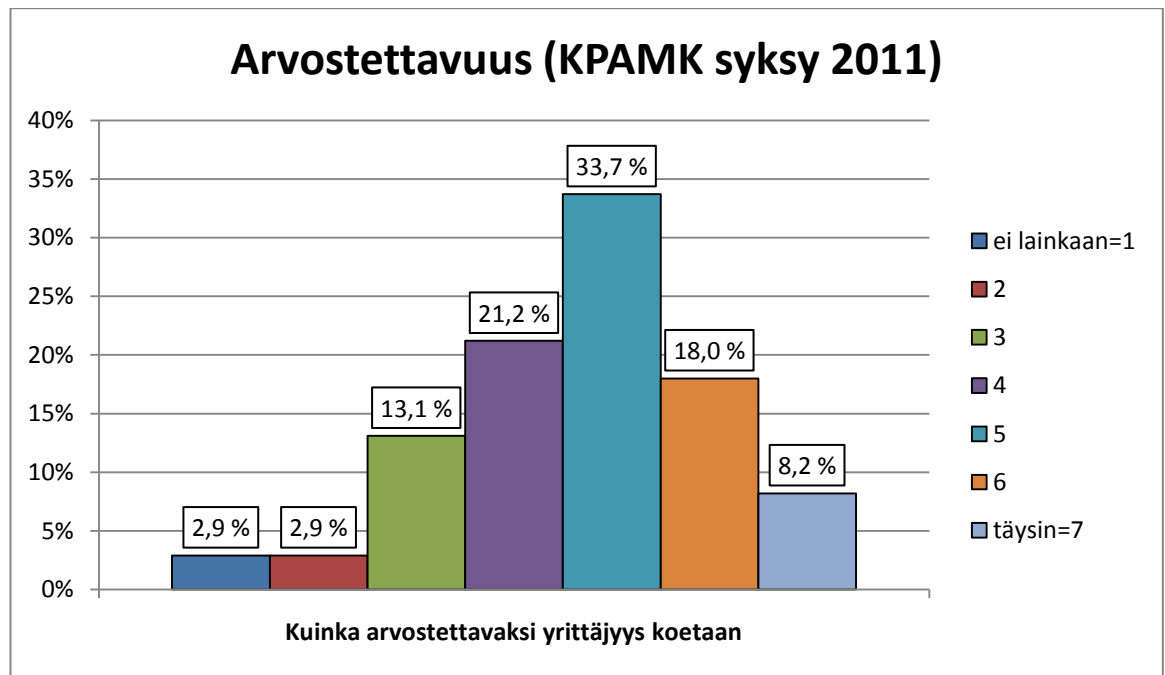

KUVIO 14. Asenteet yrittäjyysuraa kohtaan (KPAMK vrt. valtakunnallinen)

Niin kuin kuvio 14 ilmenee, ovat Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun humanistisen ja kasvatustieteiden, sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan keskiarvot samassa suhteessa valtakunnallisten tulosten kanssa. Sen sijaan tekniikan ja liikenteen alan tulos jää hieman alle valtakunnallisen vastaavan, mutta sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan suhteen tilanne on päinvastainen. Suurimmat koulutusalojen väliset erot KPAMK:n osalta löytyvät tekniikan ja liikenteen sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alojen väliltä, erojen ollessa kuitenkin suhteellisen vähäisiä. (Varamäki ym. 2012.)

Vuonna 2011 Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden mielikuvat yrittäjyyden arvostettavuudesta olivat kuvion 15 mukaiset. Suurin osa vastaajista piti yrittäjänä toimimista arvostettuna (asteikon kohdat 5–7). Reilu viidesosa vas-

tanneista koki yrittäjyyden arvostettavuuden neutraalisti (asteikon kohta 4). Vajaa viidennes taas koki, ettei yrittäjänä toimimista pidetä arvostettuna (asteikon kohdat 1–3). Pääasiassa opiskelijoiden mielikuvat yrittäjyyden arvostettavuudesta olivat kuitenkin positiivisia. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

KUVIO 15. KPAMK:n opiskelijoiden mielikuvat yrittäjyyden arvostettavuudesta vuonna 2011

Tarkasteltaessa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden mielikuvia siitä, kuinka arvostetuksi yrittäjyys koetaan, tulokset olivat koulutusaloittain taulukon 10 kaltaiset.

TAULUKKO 10. Opiskelijoiden mielikuvat yrittäjyyden arvostettavuudesta koulutusaloittain (KPAMK syksy 2011)

Arvostettua								
KPAMK syksy 2011	Asteikko 1–7							yhteensä
Koulutusala	1	2	3	4	5	6	7	
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	0	2	4	8	13	6	2	35
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	0	0	2	6	12	4	0	24
Tekniikan ja liikenteen ala	9	7	24	36	57	30	13	176
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	0	0	10	15	21	15	10	71
yhteensä	9	9	40	65	103	55	25	306

(asteikko: 1=ei lainkaan 7=täysin)

Kuten taulukosta 10 käy ilmi, ovat KPAMK:n opiskelijoiden mielikuvat yrittäjyyden arvostettavuudesta kaikilla koulutusaloilla varsin positiiviset. Asteikon kohtiin 5–7 vastasi sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan 24 opiskelijasta 16, eli 66,7 prosenttia. Toiseksi korkein vastausprosentti kyseisiin kohtiin löytyi yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta (64,8 %). 60 prosenttia humanistisen ja kasvatustieteiden alan opiskelijoista koki mielikuvat yrittäjyydestä arvostetuiksi ja 56,8 prosenttia tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoista oli samaa mieltä. Asteikon kohtaan 1 kertyi vastauksia ainoastaan tekniikan ja liikenteen alalta. Reilu viisi prosenttia kyseisen koulutusalan vastaajista ei kokenut yrittäjyyttä lainkaan arvostettavaksi. Prosentuaalisesti vähiten vastauksia asteikon kohtiin 1–3 saatiin sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta (8,3 %). Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan vastaava luku oli 14,1 prosenttia, huomioiden kuitenkin sen, että kyseisen alan kaikki vastaukset sijoittuivat asteikon kohtaan 3. Humanistisen ja kasvatustieteiden sekä tekniikan ja liikenteen alan prosenttiluvut olivat 17,1 ja 22,7. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

TAULUKKO 11. Opiskelijoiden mielikuvat yrittäjyyden ahdistavuudesta koulutusaloittain (KPAMK syksy 2011)

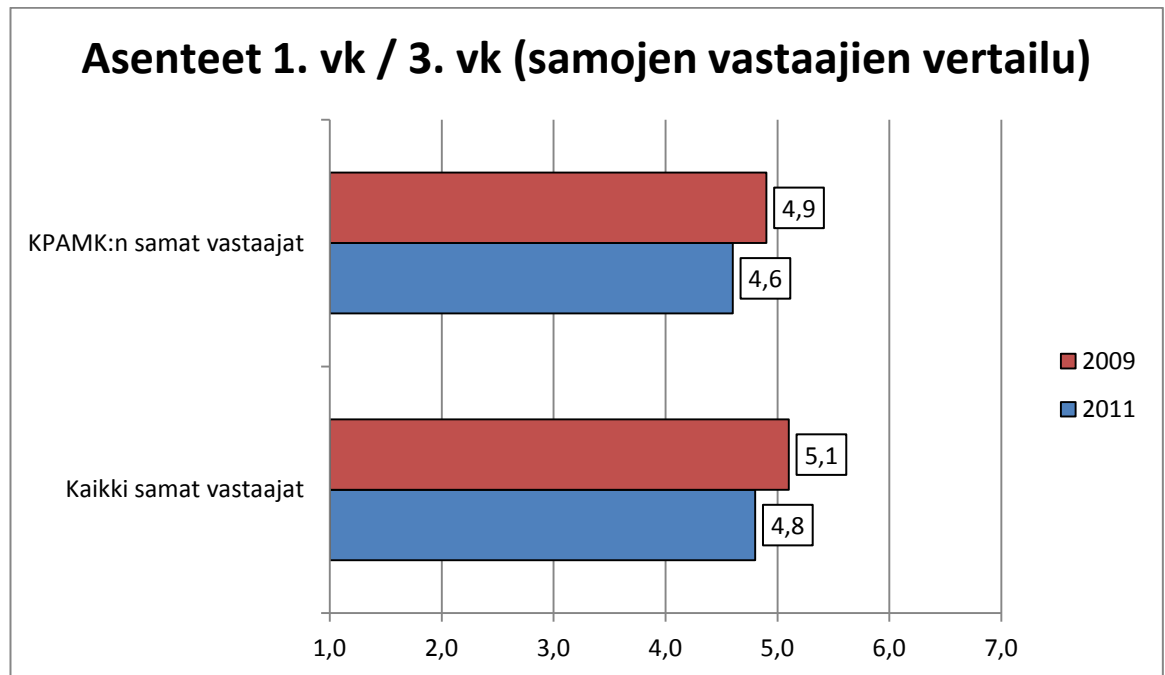
Ahdistavaa								
KPAMK syksy 2011	Asteikko 1–7							yhteensä
Koulutusala	1	2	3	4	5	6	7	
Humanistinen ja kasvatusala	2	5	5	8	9	3	3	35
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	1	4	3	6	5	2	3	24
Tekniikan ja liikenteen ala	12	16	30	51	37	17	14	177
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	2	12	20	15	11	9	1	70
yhteensä	17	37	58	80	62	31	21	306

(asteikko: 1=ei lainkaan 7=täysin)

Entre Intentio -tutkimuksessa kysyttiin myös sitä, kuinka ahdistavaksi opiskelijat kokevat yrittäjyyden (TAULUKKO 11). Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden vastaukset jakoutuivat syksyllä 2011 melko tasaisesti asteikon kaikkiin seitsemään kohtaan. 17 opiskelijaa kaikista vastaajista ei kokenut yrittäjänä toimimista lainkaan ahdistavaksi, kun taas 21 koki sen täysin ahdistavana. Humanistisen ja kasvatusalan opiskelijoista täysin tai ainakin hieman ahdistavana (asteikon kohdat 5–7) yrittäjyyttä piti 42,9 prosenttia vastanneista, sen sijaan 34,3 prosenttia ei kokenut sitä kovinkaan ahdistavaksi (asteikon kohdat 1–3). Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla vastaavat luvut olivat 41,7 ja 33,3 prosenttia. Tekniikan ja liikenteen alalla tulokset olivat hieman edellä mainituista koulutusaloista poikkeavat, niiden ollessa 38,4 (asteikon kohdat 5–7) ja 32,8 (asteikon kohdat 1–3) prosenttia. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla tulokset olivat jonkin verran myönteisemmät kuin muilla aloilla. Kyseisen koulutusalan opiskelijoista vajaa kolmannes (30 %) uskoi, että yrittäjänä toimiminen olisi ahdistavaa. Lähes puolella alan opiskelijoista (48,6 %) ei ollut ahdistavia tuntemuksia yrittäjyyttä ja yrittäjänä toimimista kohtaan. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

Asenteet yrittäjyysuraa kohtaan -osiossa vertailtiin samojen vastaajien tuloksia ensimmäiseltä vuosikursilta kolmannelle. Kuvioon 16 on koottu Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun samojen vastanneiden tulokset vuosilta 2009 ja 2011. Lisäksi kuviosta käyvät ilmi samojen vastaajien valtakunnalliset keskiarvot. Huomioitavaa on se, että tähän kyseiseen vertailuun osallistui KPAMK:sta

ainoastaan humanistisen ja kasvatusalan sekä tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoita.

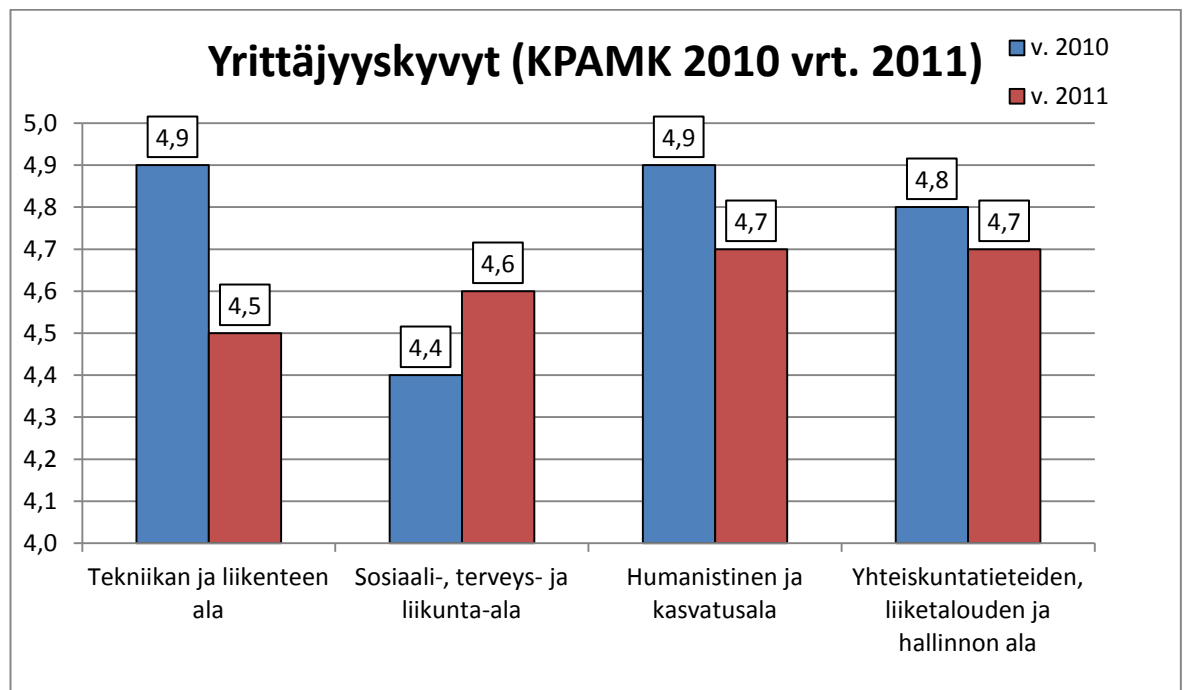

KUVIO 16. Yrittäjyysasenteet (samojen vastaajien vertailu, vuodet 2009 ja 2011)

Niin kuin kuviosta 16 nähdään, ovat samojen vastaajien asenteet yrittäjyysuraa kohtaan tulleet hieman alaspäin opintojen edetessä. KPAMK:n ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden vastausten keskiarvo oli vuonna 2009 4,9 (asteikolla 1–7). Vuonna 2011, kun samat vastaajat olivat siirtyneet kolmannelle vuosikurssille, oli keskiarvo laskenut lukemaan 4,6. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun vastaajien keskiarvot olivat hieman valtakunnallisia vastaavia alhaisemmat, kaikkien samojen vastaajien lukujen ollessa 5,1 (vuonna 2009) ja 4,8 (vuonna 2011). Muutokset keskiarvoissa eivät kuitenkaan olleet suuren suuria. (Varamäki ym. 2012.) Toki voidaan pohtia, onko ammattikorkeakoulujen opetuksessa jotain parannettavaa ja korjattavaa, kun opiskelijoiden asenteet yrittäjyyttä kohtaan laskevat opintojen aikana.

5.7 Yrittäjyyskyvyt

Yrittäjyyskyvyt-osiossa selvitettiin sitä, millä tasolla opiskelijat kokevat oman yrittäjyysosaamisensa olevan. Kaikkien ammattikorkeakoulujen vastaukset olivat hyvin samassa linjassa, eikä suuria eroja eri vuosikurssienkaan välillä ollut havaittavissa. (Varamäki ym. 2012.) Vastaajien usko omaan yrittäjyyskykyihinkin vaikuttaa olevan vahva. Merkillepantavaa on, kuten jo edellä mainittu, ettei eri vuosikurssien välillä ole lähes minkäänlaisia eroja. Voisi kuvitella, että yrittäjyyteen liittyvän osaamisen koettaisiin kehittyvän opetuksen myötä ja tähän koululaitoksissa taatusti pyritäänkin. Saattaa toki olla, että uuden tiedon karttuessa opiskelijalle tulee realistisempi kuva yrittäjyydestä ja sen haasteista.

KUVIO 17. Usko omaan yrittäjyyskykyihin KPAMK:ssa koulutusaloittain vuosina 2010 ja 2011

Kuten kuviosta 17 nähdään, on KPAMK:n opiskelijoiden usko omaan yrittäjyyskykyihin laskenut jonkin verran vuodesta 2010 vuoteen 2011, pois lukien sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, jossa suuntaus on ollut päinvastainen. Selkein pudotus on havaittavissa tekniikan ja liikenteen alalla. (Varamäki ym. 2011; Varamäki ym. 2012.)

Ryhmien toiminnan ja erilaisten tehtävien organisointikyky liitetään usein yrittäjyys-taitoihin ja liiketoimintaosaamiseen (Varamäki ym. 2012). Taulukko 12 kertoo Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden vuoden 2011 vastauksista väittämän ”Kykenen organisoimaan ryhmän toimintaa ja tehtäviä” kohdalla.

TAULUKKO 12. Opiskelijoiden organisointikyky koulutusaloittain (KPAMK syyskuu 2011)

Kykenen organisoimaan ryhmän toimintaa ja tehtäviä.								
KPAMK syyskuu 2011	Asteikko 1–7							yhteensä
Koulutusala	1	2	3	4	5	6	7	
Humanistinen ja kasvatusala	0	1	1	9	11	11	2	35
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	0	1	3	1	7	10	2	24
Tekniikan ja liikenteen ala	2	12	26	49	46	32	10	177
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	0	2	9	15	21	13	8	68
yhteensä	2	16	39	74	85	66	22	304

(asteikko: 1=täysin eri mieltä 7=täysin samaa mieltä)

Taulukon 12 mukaisesti prosentuaalisesti mitattuna suurin usko omaan organisointikykyihin löytyi sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijoiden joukosta (79,2 %). Kyseisen koulutusalan opiskelijat olivat täysin tai vähintäänkin hieman samaa mieltä (asteikon kohdat 5–7) väittämän kanssa. Humanistisella ja kasvatusalalla vastaava osuus oli 68,6 prosenttia, kun taas yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla lukemat olivat 61,8 ja 55,4 prosenttia. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.) Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan tuloksia voidaan pitää jopa hieman yllättävinä, sillä liiketalouden koulutusohjelmassa opiskelijoiden organisointikykyä pyritään tietoisesti kehittämään.

TAULUKKO 13. Opiskelijoiden kyky tuottaa uusia ideoita koulutusaloittain (KPAMK syksy 2011)

Uusien ideoiden tuottaminen on minulle helppoa.								
KPAMK syksy 2011	Asteikko 1–7							yhteensä
Koulutusala	1	2	3	4	5	6	7	
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	0	2	1	9	9	12	2	35
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	0	3	4	7	4	5	1	24
Tekniikan ja liikenteen ala	0	12	35	39	51	26	16	179
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	1	3	9	21	20	15	2	71
yhteensä	1	20	49	76	84	58	21	309

(asteikko: 1=täysin eri mieltä 7=täysin samaa mieltä)

Entre Intentio -kyselytutkimuksessa selvitettiin myös sitä, kuinka helppoa uusien ideoiden tuottaminen on opiskelijoille. Taulukosta 13 ilmenevät Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun koulutusaloittaiset tulokset vuodelta 2011. Ainoastaan yksi opiskelija oli täysin eri mieltä väittämän ”Uusien ideoiden tuottaminen on minulle helppoa” kanssa. Kaikista vastaajista 21 oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Kun tarkastellaan asteikon kohtiin 1–3 tulleita vastauksia, nähdään, että 29,2 prosenttia sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan sekä 26,3 prosenttia tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoista koki, ettei uusien ideoiden tuottaminen ole helppoa. 18,3 prosenttia yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoista koki myös uusien ideoiden tuottamisen haastavaksi. Sen sijaan humanistisen ja kasvatustieteiden vastaava luku oli selkeästi alhaisempi (8,6 %). Asteikon kohtiin 5–7 vastauksia kertyi 163 kappaletta, eli hieman yli puolet kaikista vastaajista piti uusien ideoiden tuottamista ainakin jossain määrin helppona. Prosentuaalisesti korkein luku edellä käsitellyissä asteikon kohdissa löytyi, eri koulutusaloja vertailtaessa, humanistiselta ja kasvatustieteiden alalta (65,7 %). Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla vastaavat luvut olivat lähes samat, 52,1 ja 52,0 prosenttia. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla tulos oli hieman matalampi (41,7 %). (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kykyä tehdä tärkeitä päätöksiä tarkastellaan koulutusaloittain taulukossa 14. Kyseisestä taulukosta käyvät ilmi vuoden 2011 vastaukset.

TAULUKKO 14. Opiskelijoiden kyky tehdä tärkeitä päätöksiä koulutusaloittain (KPAMK syysy 2011)

Kykenen tekemään tärkeitä päätöksiä, vaikka olisi epävarmuustekijöitä.								
KPAMK syysy 2011	Asteikko 1–7							yhteensä
Koulutusala	1	2	3	4	5	6	7	
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	0	4	1	10	11	5	4	35
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	1	1	3	5	8	6	0	24
Tekniikan ja liikenteen ala	2	10	20	43	59	33	12	179
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	0	3	10	13	27	15	3	71
yhteensä	3	18	34	71	105	59	19	309

(asteikko: 1=täysin eri mieltä 7=täysin samaa mieltä)

Väittämän ”Kykenen tekemään tärkeitä päätöksiä, vaikka olisi epävarmuustekijöitä” kanssa täysin samaa mieltä oli 19 opiskelijaa kaikista vastanneista. Huomion arvoista on se, että sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta ei tullut yhtään vastausta asteikon kohtaan 7. Koulutusaloista riippumatta vastaukset olivat KPAMK:ssa kautta linjan myönteisiä (asteikon kohdat 5–7). Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoista 63,4 prosentilla oli usko siihen, että kykenee tekemään tärkeitä päätöksiä epävarmuustekijöistä huolimatta. Muidenkin koulutusalojen vastaavat prosentit olivat hyviä, niiden ollessa seuraavanlaiset: sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 58,3, tekniikan ja liikenteen ala 58,1 sekä humanistinen ja kasvatustieteiden ala 57,1 prosenttia. Kaikki vastaajat huomioiden lähes 60 prosenttia tunsivat olevansa vähintäänkin joltain osin kykenevä (asteikon kohdat 5–7) tekemään tärkeitä päätöksiä epävarmuustekijöiden vallitessa. Ainoastaan kolme opiskelijaa kaikista vastanneista oli täysin eri mieltä väittämän kanssa. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu.)

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden yrittäjyysaikomuksia ja -asenteita vuosien 2009–2011 Entre Intentio -tutkimustulosten pohjalta. Tässä opinnäytetyötutkimuksessa analysoidut aihepiirit jaettiin seuraaviin osiin: taustatiedot, yrittäjyysaikomukset, subjektiivinen normi, kyvykkyyssuhteet, asenteet yrittäjyysuraa kohtaan sekä yrittäjyyskyvyt. KPAMK:n tulokset olivat kauttaaltaan hyvää keskitasoa tai osittain sen alapuolella. Huomionarvoista tutkimuksessa oli se, että tulokset ovat tulleet vuosi vuodelta hi-venen alaspäin.

Entre Intentio -kyselytutkimuksen tuloksista voidaan havaita, että kokonaisuutena Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijat kokivat saavansa opinnoista hieman valtakunnallista keskiarvoa heikommat valmiudet yrittäjäksi ryhtymiseen. Myös opiskelijoiden näkemykset siitä, kannustaako koulutusohjelma yrittäjämäiseen toimintatapaan, olivat jonkin verran negatiivisemmat kuin useimmissa Suomen ammattikorkeakouluissa. Tulokset eivät kuitenkaan olleet hälyttävän paljon muita kouluja huonompia. Vastapainoksi voidaan todeta, että Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa opiskelijat ovat kuitenkin osallistuneet suhteellisen monipuolisiin eri yrittäjyysopetuksen muotoihin, kuten harjoitusyritystoimintaan, liiketoimintasuunnitelman laatimista käsitteleville kursseille, sekä erilaisiin projekteihin. Lisäksi koulussa ovat käyneet luennoimassa eri yritysten edustajat, ja opiskelijat ovat myös vastavuoroisesti vierailleet yritysten toimitiloissa.

Syksyn 2011 tuloksissa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden yrittäjyysaikomukset olivat niin ikään hieman alle valtakunnallisen tason. Eniten yrittäjyyteen tähtääviä aikomuksia eri KPAMK:n koulutusaloja tarkasteltaessa löytyi yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoiden keskuudesta. Tämä ei sinällään ole yllättävää, koska kyseisen koulutusalan opinnoissa painotetaan muita koulutusaloja enemmän yrittäjyyttä ja siihen liittyviä opintoja. Alhaisimpia yrittäjyysaikomukset olivat humanistisella ja kasvatusalalla. Yrittäjyysintentiot ovat myös viime vuosina olleet hieman laskussa kaikilla koulutusaloilla. Yrittäjyysaikomusten laskun syytä ei voine säilyttää pelkästään opetusmenetelmien tai

koululaitosten niskaan, vaan on myös otettava huomioon maailmalla vallitseva taloudellinen tilanne. On ymmärrettävää, että ihmisten riskinottohalukkuus on alhaisempi sellaisina aikoina, kun ilmassa leijuu paljon epävarmuustekijöitä. Yrittäjyyttä vakavasti harkitsevia varmasti mietityttää kysymys siitä, riittäisikö omalle yritykselle asiakkaita nykyisessä vallitsevassa tilassa. Toki kyseisiä tutkimustuloksia analysoitaessa on tiedostettava se, että vaihtelut tuloksissa eivät ole dramaattisen suuria ja niitä voivat selittää muutkin tekijät. Huomiota herättävää eri vuosikurssien välisissä tuloksissa oli kuitenkin se, kuinka yrittäjyysaikomukset näyttivät laskevan vuosikurssilta seuraavalle siirryttäessä. Tämä ei varmastikaan ole sitä, mihin ammattikorkeakoulut opetuksellaan pyrkivät. Tilannetta voidaan toki selittää sillä, että opiskelijoiden käsitykset yrittäjyydestä kehittyvät ja muuttuvat realistisemmiksi opintojen edetessä. Kun opiskelijalla on selvempi kokonaiskuva yrittäjyyden eri osa-alueista, riskeistä, vaatimuksista ja sen sisältämistä haasteista, ei oman liiketoiminnan perustaminen olekaan välttämättä enää niin houkutteleva vaihtoehto. Myös samojen vastaajien tuloksia vertailtaessa vuosina 2009 ja 2011, olivat aikomukset yrittäjäksi ryhtymistä kohtaan hiipuneet opiskelijoiden keskuudessa.

Lähiympäristön tarjoama tuki opiskelijan yrittäjäksi ryhtymiselle koettiin kautta linjan enemmän negatiivisena kuin positiivisena. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun vastaajien keskiarvot olivat samassa suhteessa valtakunnallisten tulosten kanssa. Vähiten tukea kokivat saaneensa KPAMK:ssa tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat. Vastaavasti paras tilanne oli humanistisella ja kasvatusalalla. Lähiympäristön tukea selvittävässä osiossa vastausasteikko oli kuitenkin sen verran laaja, etteivät erot todellisuudessa ole kovinkaan suuria eri koulutusalojen välillä. Samojen vastaajien tuloksista nähdään, että KPAMK:n opiskelijat kokivat lähiympäristön tuen vähentyneen opintojen edistyessä. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa lasku oli suurempi kuin valtakunnallisella tasolla keskimäärin. Kyseisen kohdan tuloksia tarkasteltaessa on kuitenkin huomioitava vastaajien pienempi määrä suhteessa osion muihin kohtiin. Vaikkakin lähiympäristön tuki koettiin kaikilla koulutusaloilla vähäiseksi, eivät opiskelijat antaneet suurta painoarvoa läheisten ihmisten mielipiteille koskien omia yrittäjyysaikomuksia. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa lähipiirin mielipiteet vaikuttivat vähiten tekniikan ja liikenteen alan ja eniten yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoihin. Viimeise-

nä mainitun koulutusalan tulokseen vaikuttanee osaltaan se, että kyseisen alan opiskelijoiden lähipiiristä löytyy paljon yrittäjiä, jotka myös omaavat painavia ja asiantuntevia mielipiteitä aiheesta.

Kyvykkyyssuskomukset-osiosta käy ilmi, että Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun tulokset olivat vuonna 2011 hieman valtakunnallista keskiarvoa alhaisemmat, kun taas vuotta aiemmin tulokset olivat olleet samalla tasolla. KPAMK:ssa suurin usko omiin yrittäjyyskykyihin, eri koulutusaloja vertailtaessa, löytyi yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoiden joukosta. Eroavuudet eri koulutusalojen ja eri vuosikurssien välillä eivät olleet kuitenkaan järin suuria. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan hieman korkeampaa keskiarvoa selittänee se, että liiketalouden koulutusohjelmassa keskitytään jo lähtökohtaisesti enemmän yrittäjyyteen ja yrittäjyysopintoihin kuin muissa koulutusohjelmissa.

Myös asenteet yrittäjyysuraa kohtaan olivat Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa jossain määrin valtakunnallisia tuloksia negatiivisempia. Vaihtelut eri koulutusalojen välillä olivat verrattain pieniä. Positiivisimmin yrittäjyyteen uravaihtoehtona KPAMK:ssa suhtautuivat yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijat. Asennoituminen yrittäjyysuraa kohtaan oli alhaisin tekniikan ja liikenteen alalla, erojen ollessa kuitenkin melko maltillisia. Yrittäjänä toimimista KPAMK:n opiskelijat pitivät silti varsin arvostettavana asiana. Samojen kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden yrittäjyysasenteet olivat muuttuneet hieman huonompaan suuntaan vuosien 2009 ja 2011 välisenä aikana. Tulokset eri koulutusalojen välillä eivät sinällään ole kovinkaan yllättäviä ja muutoinkin asennoituminen yrittäjyyttä kohtaan on pysynyt samalla tasolla viime vuosien aikana. Pääsääntöisesti yrittäjyys nähdään opiskelijoiden keskuudessa ihan positiivisessa valossa.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijat tunsivat omat yrittäjyyskykynsä suhteellisen hyväksi. Eri vuosikurssien väliset erot tuloksissa olivat varsin pienet. Vuonna 2011 yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan sekä humanistisen ja kasvatustieteiden opiskelijat kokivat yrittäjyysosaamisensa paremmaksi kuin muiden alojen opiskelijat. Vuoteen 2010 verrattuna opiskelijoiden usko omiin yrittäjyyskykyihin on kasvanut ainoastaan sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla. Tekniikan ja liikenteen alalla muutos huonompaan oli suurin, verrattaessa muihin koulu-

tusaloihin. Voisi olettaa, että yrittäjyyteen liittyvä osaaminen kasvaisi opetuksen myötä myös opiskelijoiden silmissä ja tähän kouluissa varmasti tähdätäänkin. Syytä siihen miksi yrittäjyysosaamisen ei kuitenkaan koeta kehittyvän on vaikea lähteä arvailemaan. Joidenkin opiskelijoiden kohdalla tilanne saattaa olla sellainen, että kun uutta tietoa ja oppia kertyy, ei oma yrittäjyysosaaminen näytäkään enää niin vahvalta.

Käytettävissä olleen tutkimusmateriaalin pohjalta on vaikea vetää kovinkaan syväle meneviä johtopäätöksiä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun yrittäjyysopetuksen tilasta, mutta ainakin päällisin puolin tilannetta voidaan pitää suhteellisen hyvänä. Positiivisina havaintoina tutkimuksesta nousee esille opiskelijoiden vahva usko omaan osaamiseen sekä yrittäjyyskykyihin. Myös vastaajien asennoituminen yrittäjyyttä kohtaan näyttäytyy myönteisenä. Lisäksi voidaan todeta, että Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa yrittäjyysaiheisten opintojen tarjonta on ollut monipuolista. Negatiivisena asiana voidaan pitää sitä, että tutkimustulokset ovat olleet laskussa vuosi vuodelta, ja niin ikään yrittäjyysaikomukset sekä -asenteet ovat kehittyneet huonompaan suuntaan opintojen edetessä. Tarkempaa tutkimusta varten olisi syytä saada isompi määrä vastauksia samoilta opiskelijoilta ja useammalta eri koulutusosalta, jotta tulokset olisivat täsmällisempiä. Mahdolliseen jatkotutkimukseen voitaisiin myös sisällyttää nykyisen Centria ammattikorkeakoulun henkilökunnan ja opettajiston kanssa toteutettuja haastatteluita, jotka voisivat osaltansa tarjota selkeämmän kuvan koulun yrittäjyysopintojen sekä -kasvatuksen tilasta.

LÄHTEET

Centria ammattikorkeakoulu. Liiketalous, Kokkola. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://hakeminen.centria.fi/Haeammattikorkeakouluun.aspx?id=60&p1=21&p2=27&menu=1&l=1>. Luettu 16.2.2013.

Foley, S. 2011. Internal Entrepreneurs – Resurgence of Intrapreneurs. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://corporate-entrepreneurs.com/blog1/2011/05/04/internal-entrepreneurs-resurgence-of-intrapreneurs/>. Luettu 28.3.2013.

Heinonen, J. & Vento-Vierikko, I. 2002. Sisäinen yrittäjyys – Uskalla, muutu, menesty. Helsinki: Talentum Media Oy.

Hoikkaniemi, M. 2012. Yrittäjyys mediassa. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://markohoikkaniemi.suntuubi.com/?cat=6&id=125&y=2012&m=2&oldday=2012-09-04>. Luettu 6.3.2013.

Honkanen, V. 2004. Yrittänyttä ei laiteta. Turku: Turun yliopisto.

Hyytinen, A. & Pajarinen, M. 2005. Yrittäjäksi ryhtyminen ja yrittäjyysasenteet Suomessa: Havaintoja kyselytutkimuksista. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.etla.fi/wp-content/uploads/2012/09/dp990.pdf>. Luettu 12.2.2013.

Kansikas, J. 2007. Kasva yrittäjyyteen. Helsinki: Talentum Media Oy.

Koiranen, M. 1993. Ole yrittäjä. Tampere: TT-Kustannustieto Oy.

Koiranen, M. & Peltonen, M. 1995. Yrittäjyyskasvatus. Tampere: Konetuumat Oy.

Kyrö, P., Lehtonen, H. & Ristimäki, K. 2007. Yrittäjyyskasvatuksen monia suuntia. Hämeenlinna: Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulu.

Kyrö, P. & Ripatti, A. 2006. Yrittäjyyskasvatuksen uusia tuulia. Hämeenlinna: Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulu.

Lautamaja, M. & Varamäki, E. 2010. Entre Intentio – Tuloksia amk-opiskelijoiden yrittäjyysasenteiden ja -aikomusten mittaamisesta. PowerPoint-diasarja.

Leskinen, P-L. 2000. Yrittäjyyttä etsimässä. Helsinki: Oy Edita Ab.

Luukkainen, O. & Wuorinen, J. 2002. Yrittävä elämänsenne. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lähdeniemi, M., Rautava-Nurmi, H. & Valtokivi, H. 2011. Yrittäjyyden asialla. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu.

- Marjamäki, L. 2010. Yrittäjyyden merkitys. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://aamulehdenblogit.ning.com/profiles/blogs/yrittaejyyden-merkitys>. Luettu 14.2.2013.
- Opetusministeriö. 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm07.pdf?lang=fi>. Luettu 12.2.2013.
- Pyykkö, M. 2011. Minustako yrittäjä? 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Raatikainen, L. 2004. Liikeideasta liikkeelle. 3., tarkistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Ristimäki, K. 1998. Yrittäjyyskasvatus Kokkolan kouluissa. Kokkola: Chydenius-Instituutti.
- Ristimäki, K. 2004. Yrittäjyyskasvatus. Järvenpää: Yrityssanoma Oy.
- Ruskovaara, E. 2009. Toteutuvatko yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet?. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://developmentcentre.lut.fi/artikkelit.asp?id=16>. Luettu 14.2.2013.
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. PoikkileikkausKPAMK2011. SPSS-tiedosto.
- Suomen Lukiolaisten Liitto. 2011. Menestyksen pelinrakentajat – lukiolaisten näkemyksiä työelämästä, yrittäjyydestä ja taloudesta. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.lukio.fi/site/assets/files/6119/menestyksen_pelinrakentajat_2011.pdf. Luettu 26.2.2013.
- Suomen Yrittäjät. Fakta-AMK. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.yrittajat.fi/File/23514726-a708-4c63-8b0b-b94ef020f6d9/amk_yrittajyys.pdf. Luettu 27.4.2013.
- Suomen Yrittäjät. 2011. Yrittäjyys Suomessa – Perustietoa yrittäjyysopetuksesta. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.edu.fi/download/131222_Perustietoa_yrittajyydesta_2011.pdf. Luettu 16.2.2013.
- Sutinen, M. 1998. Kaikki mitä olet halunnut tietää yritystoiminnasta mutta et ole tiennyt keneltä kysyä. 8. painos. Kuopio: Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu.
- Tiimiakatemia. Tiimiakatemia. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.tiimiakatemia.fi/etusivu/>. Luettu 16.2.2013.
- Tilastokeskus. 2012. Yritysrekisterin vuositilasto 2011. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/syr/2011/syr_2011_2012-11-26_fi.pdf. Luettu 12.2.2013.

Tonttila, K. 2010. Yrittäjyyden arvottaminen akateemisten nuorten argumentoinnissa. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/64081/yrittajy.pdf?sequence=1>. Luettu 16.2.2013.

Turun ammattikorkeakoulu. 2013. Liiketalous. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://turkuamk.fi/public/default.aspx?contentid=141681>. Luettu 16.2.2013.

Varamäki, E., Heikkilä, T., Katajavirta, M. & Joensuu, S. 2012. Entre Intentio – Tuloksia amk-opiskelijoiden yrittäjyysasenteista ja -aikomuksista – syksyn 2011 tuloksia. PowerPoint-diasarja.

Varamäki, E., Lautamaja, M., Joensuu, S. & Tornikoski, E. 2011. Entre Intentio – Alustavia tuloksia amk-opiskelijoiden yrittäjyysasenteiden ja -aikomusten mittaamisesta. PowerPoint-diasarja.